



İNSANİ YARDIM

FAALİYETLERİNDE
ÇOCUKLARIN KORUNMASI

KAYNAK BELGESİ

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ EĞİTİM PAKETİ

TÜM VAKA ÇALIŞMALARININ KATILIMCILARA HİTAP EDEBİLMESİ AÇISINDAN DİKKATLE OKUNMASI VE YEREL BAĞLAMA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKİR

2. Oturum: Temel bilgilerin gözden geçirilmesi

2. Oturum Faaliyeti: Yasanın bağlam içinde güçlü ve zayıf yönlerinin değerlendirilmesi

Bağlam çerçevesinde ulusal mevzuata dair bir genel bakış geliştirin. Yerel çocuk koruma koordinasyon yapınıza danışarak bu mevzuatlardan herhangi birinin önceki ikincil veri incelemelerine veya çocuk işçiliği raporuna dâhil edilip edilmediğini ya da önceden var olan kilit bilgi kaynaklarından birinin Çocuk İşçiliğini Önleme ve Müdahaleye Yönelik Kuruluşlar Arası Araç Kitinde yer alan [8. Araç: Çocuk İşçiliği Bilgi Aracı'nda bulunup bulunmadığını öğrenin](#). Yasal çerçeveler hakkında ülke düzeyinde çok çeşitli bilgilere ev sahipliği yapan ILO Natlex önemli internet siteleri arasındadır https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.byCountry?p_lang=en

2. Oturum: Temel bilgilerin gözden geçirilmesi

2. Oturum Faaliyeti: Beden Haritalama Vaka Çalışması Örnekleri

1. Vaka Çalışması: Mate 11 yaşındadır. Yaşadığı köyün yakınındaki bir çiftlikte cumartesi dâhil günde 9 saat çalışmaktadır. Yaptığı işler arasında budama, yabancı otların temizlenmesi ve böcek ilaçlama yer almaktadır. Zaman zaman traktör de kullanmakta ve ağaçlardan meyve toplamaktadır. Ellerinde, kollarında ve bacaklarında çok sayıda kesik mevcuttur. Evde ise ailesinin hayvanlarıyla ilgilenmektedir.

2. Vaka Çalışması: Mohamad 14 yaşındadır. Kavşaklarda mendil satıp dilenmektedir. Krizin başlamasından bu yana bina enkazları arasında geri dönüşüm için malzeme toplamaya da başlamıştır. Bütün gün çalışmakta, ailesine malzeme, para ve yiyecek sağlamak için çoğu zaman büyük çaba harcamaktadır.

3. Vaka Çalışması: Sara 16 yaşında bir kız çocuğudur. 2 yıldır tam zamanlı olarak ev işçisi olarak çalışmaktadır. Ücretini istediğinde yanında çalıştığı ailenin erkeği onu dövmeğe ve karısının evde olmadığı zamanlarda onu taciz etmektedir. Sara ailenin yemeğini pişirmek ve temizliğini

yapmak için erken kalkmakta, akşamları ise tüm ev işleri bittikten sonra geç saatlerde yatmaktadır.

4. Vaka Çalışması: William 16 yaşındadır. Dört yıldır bir şantiyede çalışmaktadır. Çalışmaya inşaatta taş kırarak başlamış, şimdi ise inşaat malzemeleri, su ve çimentonun taşınması ile tuğla döşenmesine yardım etmektedir. Günde 13 saat çalışmaktadır. Sırt ve diz ağrıları çekmektedir, göz enfeksiyonu vardır ve kötü biçimde öksürmektedir.

5. Vaka Çalışması: Dian 11 yaşında bir kız çocuğudur. Anne ve babasının ekmek ve çay sattığı küçük bir kafesi vardır. Okuldan sonra günde 6 saat, hafta sonları ise tüm gün (Cumartesi ve Pazar günde 10 saat) bu kafede çalışmaktadır. Dian geçmişte çoğu günler okula gitmekteydi ancak yakın zaman önce annesinin hastalanmasıyla birlikte giderek daha fazla devamsızlık yapmaya başlamıştır. Ekmek pişirmeye ve satışına yardım etmekte, ayrıca annesine bakmaktadır.

6. Vaka Çalışması: Betty 15 yaşında bir kız çocuğudur. Ailesiyle birlikte kırsalda, sebze yetiştirdikleri, tavuk, inek ve keçi baktıkları küçük bir çiftlikte yaşamaktadır. Annesinin de büyükannesinin de sağlık durumu iyi değildir. Betty günlerinin çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek, markete giderek, hayvanlarla ve sebzelerle ilgilenerek ve kardeşlerine, annesine ve büyükannesine bakarak geçirmektedir.

4. Oturum: Çocuk işçiliği konusunda başkalarıyla etkin çalışma (Koordinasyon)

4. Oturum Faaliyeti: Koordinatörler konulu kısa sınav

1. Çocuk işçiliği konusunda aşağıdaki yollarla koordinasyon sağlanabilir:

- Bir sektör diğerlerini dışarıda bırakacak biçimde müdahaleyi yürütebilir.
- Bir sektör diğer sektörlerden aktörleri dâhil edecek biçimde müdahaleyi yürütebilir.
- Birden fazla sektör ortak olarak çocuk işçiliğine müdahaleyi yürütebilir.
- Hükûmet liderliğindeki koordinasyon yapısı.
- İnsan ticareti karşıtı bir görev yürütülebilir.

2. Çocuk işçiliğiyle ilgili koordinasyon:

- Çocuk işçiliğine etkili bir müdahalenin temel bir bileşeni olmalıdır.
- Yalnızca konuyla alakalı çocuk koruma aktörlerini bir araya getirmeyi hedeflemelidir.
- Konuyla alakalı çok sektörlü aktörleri bir araya getirmeyi hedeflemelidir.
- Yalnızca mevcut insani yardım uzmanlığından yararlanmalıdır.
- Çalışmaların mükerrerliğinin önlenmesi ve insani yardım ile insani yardım dışı yaklaşımların uyumlaştırılması için mevcut tüm uzmanlıklardan yararlanmalıdır.
- Acil durumlardan etkilenen çocuklar için ayrı sistemler kurmalıdır.

3. Çocuk işçiliğine yönelik insani yardım koordinasyonuna dâhil olacak hükûmetin en önemli üç birimini işaretleyin.

Çocuk/Kadın Refahı Bakanlığı, Sosyal Hizmetler

- İşçileri Bakanlığı
- Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Eğitim Bakanlığı
- Çalışma Bakanlığı
- Göç Bakanlığı
- Güvenlik Bakanlığı
- Adalet Bakanlığı
- Tarım Bakanlığı
- Nüfus Bakanlığı

4. Kriz ortamlarında çocuk işçiliğini önlemekten sorumlu ulusal makamların hazırlıklı olmaya yönelik planlamalarına hangi faaliyetler dâhil edilmelidir?

- Sosyal hizmet çalışanları, kolluk kuvvetleri veya sınır kontrol aktörlerine yönelik çocuk işçiliği eğitimi
- Çocuk işçiliğinin veya en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin insani yardım ihtiyaçları genel bakışına dâhil edilmesinin savunulması
- Refakatsiz çocuklar da dâhil olmak üzere çocuk işçiliği yapan veya çocuk işçiliği riski altında olan çocuklar için yönlendirme

mekanizmalarının geliştirilmesi

- Çocuk işçiliğini önleme eylemlerinin erken müdahale planlarına dâhil edilmesi

5. Çocuk işçiliğinin önceden var olduğu veya öncelikli bir sorun olduğu durumlarda şunlar için savunuculuk yapılır:

Çocuk işçiliğinin veya en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin insani yardım ihtiyaçları genel bakışına, sektör müdahale planlarına ve ülke stratejilerine dâhil edilmesi

- Kapsamlı bir şekilde çocuk işçiliğini önleme ve çocuk işçiliğine müdahale etme planlarının geliştirilmesi
- Kriz koşullarında çocuk işçiliğinin önlenmesine ve çocuk işçiliğine müdahaleye yönelik eylem ve hizmetlere daha fazla yatırım yapılması doğrultusunda insani yardım kuruluşları, hükûmetler ve bağışçılar arasında diyalog geliştirilmesi
- Çocuk işçiliğini önlemeye ve buna müdahale etmeye yardımcı olabilecek temel hizmetleri sağlayan (yerel) kuruluşlara daha fazla yatırım ve destek sağlanması

6. Çocuk koruma koordinatörleri yalnızca insani yardım bağlamında çocuk işçiliğine yönelik çalışmayı koordine etmekten sorumludur.

- Doğru
- Yanlış

7. İnsani kriz koşullarında çocuk işçiliğini önlemeye ve buna müdahale etmeye yönelik kapsamlı ve koordineli bir plan geliştirmek için hangi faaliyetlere ihtiyaç vardır?

- Önceden var olan ve güncel çocuk işçiliği verilerini (yoğunluk, aciliyet, kapasiteler, riskler, sistemler) içeren sağlam bir durum analizi
- Sektörler arası ve sektör içi düzenli diyalog
- Ekipman ve malzeme siparişlerinin rutin tedarik kanalları aracılığıyla verilmesi
- Tespit ve yönlendirme yollarının oluşturulması

8. Çocuk işçiliği konusunda iyi bir koordinasyonun kilit bileşenlerinden bazıları nelerdir?

- Üyelere çocuk işçiliğini önlemeye ve buna müdahale etmeye yönelik eylem merkezli tedbirlere odaklanma alanı sağlayan bir yapı oluşturulmasına yönelik üzerinde anlaşmaya varılmış bir Görev Tanımı (GT).
- Erişilebilir mekân ve biçimlerde ilgili kurumlara açık düzenli toplantılar.
- Çocukları çocuk işçi olarak kullanan işverenlerin aktif katılımı
- Tüm sektörler çapında insani yardıma yönelik olan ve olmayan hükûmet ve hükûmet dışı aktörlerinin aktif katılımı.
- Yönlendirmeler için iletişim ve ulaşımın sağlanması.
- Bağlamdaki her türlü çocuk işçiliğinin ele alınmasına hazırlıklı olunması.
- Çocuk işçiliği ve en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin için uyumlu tespit ve yönlendirme yolları ile SOP'lerin oluşturulması.

9. Çocuk işçiliğinin çocuklar için önceden mevcut bir sorun olarak insani yardım bağlamında ele alınmasına yönelik uygun koordinasyon ve teknik uzmanlık olmadığında çocuk işçiliği...

- Göz ardı edilecek ve öncelik olmaktan çıkacaktır.
- Yaygınlık ve yoğunluğu doğal olarak azalacaktır.
- Mevcut insani faaliyetler yoluyla yeterli düzeyde ele alınacaktır.
- Çok sektörlü insani yardım değerlendirme ve planlarına doğal olarak dâhil edilmeyecektir.

5. Oturum: İnsani yardım aktörleri için çocuk işçiliğini önlemeye ve müdahale etmeye yönelik temel eylemler (1)

5. Oturum Faaliyeti: Risk ve Koruyucu Faktörler Hakkında Vaka Çalışmaları

1. Vaka Çalışması: Mate 11 yaşındadır. Kronik gıda güvensizliği döngülerinden etkilenen bir bölgede yaşamaktadır. Önceden anne ve babasının

çiftliğinde çalışmaktaydı ama araziyi satmak zorunda kalınca çiftliği kaybettiler. Küçükken sadece kısa bir süreliğine okula gitmiştir. Ancak teyzesi ona hâlihazırda hikâyeler okumakta ve okuma-yazma öğretmektedir. Bölgede olanaklar sınırlıdır. Mate'nin ailesi ona iyi davranmaktadır ve kendisine bakıldığı, arkadaşlarıyla zaman geçirmesine izin verildiği için ailesiyle yakın çalışmaktan memnundu. Anne ve babası araziyi kaybettiği için yaşadığı köyün yakınındaki bir çiftlikte çalışmak zorunda kaldı. Sabah saat 4'te evden çıkıp 5'ten 11'e kadar, ardından öğleden sonra 3'ten akşam 7'ye kadar çalışmaktadır. Öğle saatlerinde Mate çiftlikte çalışan diğer insanlarla birlikte dışarıda kavurucu sıcakta sigara içmektedir. Yaptığı işler arasında ekim, budama, yabancı otların temizlenmesi ve böcek ilaçlama yer almaktadır. Bazen traktör sürmektedir. Ellerinde, kollarında ve bacaklarında çok sayıda kesik mevcuttur. Mate işverenin kendisine kötü davrandığını, kendisini uzun saatler boyunca çalıştırdığını ancak işinin tehlikeleri hakkında bilgilendirilmediğini bildirmiştir. Hafta sonları dâhil, günde ortalama 8 ila 10 saat çalışmaktadır. Annesi 2 yıl önce öldüğü için evde babası, 2 küçük erkek kardeşi ve ablasıyla birlikte yaşamaktadır. Ailesinin hayvanlarının bakımına ve su getirmeye yardımcı olmaktadır. Babası kamyon şoförü olarak çalışmakta ve sık sık yolculuk yapmaktadır. Bölgede çiftçilere destek veren STK'ler mevcuttur ancak Mate'nin ailesi topraklarını kaybettiği için destek almaya hak kazanamamıştır. Birkaç hafta önce arkadaşlarından biri yerden parlak bir şey almış ve bu şey patlamıştır.

2. Vaka Çalışması: Mohamad 13 yaşındadır. Çatışmalar nedeniyle yerinden edilmiştir. Büyük bir şehirde kavşaklarda mendil satmakta ve dilenmektedir. Mohamed çatışmalardan ötürü yerinden edilmeden önce ilkokuldaki son yılını okumuştur. Ailesine yardım ettiği dönemlerde okula gidemediği için hayatı boyunca eğitim-öğretimden mahrum kalmıştır. Anne ve babası hiç okula gitmemiştir ve okuma yazmaları yoktur. Mohamed sokakta çalıştığı için polis tarafından defalarca tutuklanmış ancak ailesine bakan tek kişi olduğu anlaşılınca serbest bırakılmıştır. Annesi trafikte ezilmesinden, diğer çocuklar veya yayalar tarafından dövülmesinden veya kaçırılmasından korktuğunu ifade etmektedir. Mohamed bir keresinde kendisine araba çarptığında ağır yaralanmış ve bacağına dikiş atılması gerekmiştir. Öte yandan sık sık civar dükkânlarda çalışan tüccarlar tarafından dövülmektedir. Çatışmalardan bu yana bina enkazları arasında geri dönüşüm için malzeme toplamaya da başlamıştır. Gün boyunca çalışmakta ve ailesine malzeme, para ve yiyecek sağlamak için sık sık şehir boyunca uzun mesafeler yürümektedir. Ailede düzenli geliri olan babası çatışmada öldürülmüştür. Mohamed şimdi annesi ve küçük erkek kardeşleriyle birlikte şehrin gecekondu bölgesindeki bir kulübede yaşamaktadır, gecekondu güvensizdir ve bölgedeki erkek çocukların çoğu madde bağımlısıdır ancak bir kuruluş sokak çocukları için bir uğrak merkezi işletmektedir ve Mohamed bazen burada futbol maçlarına katılmaktadır.

3. Vaka Çalışması: Sara 16 yaşında bir kız çocuğudur. Çatışmalardan etkilenen bir köyde büyümüştür. Ailesi yerinden edildikten sonra annesi borçlanmış ve her gün yürüyerek iki saat yol gittiği büyük bir kasabadaki bir ailenin yanında çalışmak zorunda kalmıştır. Sara 2 yıldır tam zamanlı ev işçisi olarak çalışmaktadır. İlkokulu bitirmemiştir ve okuma yazması iyi değildir. İşverenleri ona nadiren ücret ödemekte ve onu taciz etmektedir. Yanında çalıştığı aile fertleri ücretini istediğinde onu dövmekte ve ailenin erkeği karısının evde olmadığı zamanlarda onu taciz etmektedir. Sadece alışverişe gitmek ve su getirmek için evden çıkmasına izin verilmektedir. Ailesiyle hiçbir teması yoktur. Sara erken kalkmakta ve günün çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek ve alışverişe giderek geçirmektedir. Su noktasında diğer kızlarla konuşmaktan hoşlanmaktadır. Hanenin tüm işleri bittikten sonra geç saatte yatabilmektedir. Ülkenin kuzeyinde çatışmalar arttığından bu yana evde başkaları da kalmaya başlamış ve hayat daha da zorlaşmıştır. Sara daha çok çalışmak zorundadır, evde yabancı erkekler vardır ve artık kulübenin dışında uyumaktadır. Dışarıda oynayan diğer çocukları görmekte ama onlara katılamamaktadır.

4. Vaka Çalışması: William 16 yaşındadır. Babası, büyükannesi ve 6 ve 8 yaşlarındaki iki kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Kasırgadan önce lisede okumakta olup kasırgadan sonra okula devam edememiştir. Devam etmeyi istemektedir ancak ailesinin bunun için maddi olanağı yoktur ve

öğretmeni okula aynı yıl için geri dönemeyecek kadar devamsızlık yaptığını söylemiştir. Bir restoranda çalışarak ailede düzenli geliri olan annesi fırtınada hayatını kaybetmiştir. William şu anda birçok evi yeniden inşa eden yerel bir iş adamının yanında çalışmaktadır. Sabah 7'den akşam 8'e kadar günde 13 saat çalışmaktadır. Çalışmaya inşaat malzemeleri için taş kırarak başlamıştır. Zamanla inşaatlarda malzeme, su ve çimento taşınmasına ve tuğla döşenmesine yardım etmeye başlamıştır. Babası düzenli bir iş bulamamıştır, bu nedenle artık hanenin temel geçim kaynağı William olmuştur. William aklına sadece annesini getirdiği için kasırga hakkında konuşmakta zorlanmaktadır. Kız ve erkek kardeşi okula gidebilsin diye, aynı zamanda büyükannesi yaşlı ve hasta olduğu ve bu yüzden birçok tıbbi masrafı olduğu için çalışmak istemektedir. Sırt ve diz ağrıları çekmektedir, göz enfeksiyonu vardır ve kötü biçimde öksürmektedir.

5. Vaka Çalışması: Dian 12 yaşındadır. Anne ve babası ekmek ve çay sattığı küçük bir kafe işletmektedir. Dian kafede hafta içi okuldan sonra saat 15.00'ten 21.00'e kadar ve hafta sonları (cumartesi ve pazar günleri 08.00'den 18.00'e kadar) çalışmaktadır. Çoğu günler bulunduğu yerdeki ilkokula gitmektedir ancak annesi son zamanlarda hastalandığı için evde ve kafede daha fazla yardıma ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda da Dian daha fazla devamsızlık yapmaya başlamıştır. Dian mahalle fırınında ekmek pişirilmesine yardım etmekte, bunları kafede satmakta ve annesine bakmaya yardımcı olmaktadır. Okulu çok sevmektedir, derslerinde de hep başarılı olmuştur ancak son zamanlarda sınıftaki diğer kızlardan bazıları devamsızlık yaptığı ve kıyafetleri eski ve kirli olduğu için kendisine zorbalık yapmaya başlamıştır.

6. Vaka Çalışması: Betty 15 yaşındadır. Annesi, babası, büyükannesi ve dört küçük kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Sebze yetiştirdikleri, tavuk, inek ve keçi besledikleri kırsaldaki küçük çiftliklerinde haftada 70 saatten fazla çalışmaktadır. Babasının da büyükannesinin de sağlığı iyi değildir. Babasının bacaklarında ve sırtında sakatlık vardır ve artık çalışmamaktadır. Bölgede olanaklar sınırlıdır ve yakınlarda okul bulunmamaktadır. Betty ilkokulu bitirememiştir, okuma yazması da iyi değildir. Betty günlerinin çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek, alışverişe giderek, hayvanlarla ve sebzelerle ilgilenerek ve kardeşlerine, babasına ve büyükannesine bakarak geçirmektedir.

5. Oturum: İnsani yardım aktörleri için çocuk işçiliğini önlemeye ve müdahale etmeye yönelik temel eylemler (1)

5. Oturum Faaliyeti: İnsani Yardım Faaliyetleriyle İlgili Çocuk İşçiliğinin Risk Faktörlerinin Önlenmesi - Vaka Çalışmaları

1. Vaka Çalışması Haiti Depremi

Haiti 2019 İnsani Gelişme Endeksi'nde 169. sırada yer almaktadır. Kronik yoksulluk ülke genelinde yaygındır. Pek çok insan elektriğe, suya, sanitoryona veya sağlık hizmetlerine erişimden yoksundur. Her on çocuktan ikisi ilkokula gidememektedir ve 10 yaş üstü nüfusun okuma yazma oranı %61'dir. Haiti dünya çapında gıda güvensizliğinin en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Nüfusun üçte birinden fazlasının, yani yaklaşık 3,7 milyon kişinin acil gıda yardımına ihtiyacı vardır.¹

¹ WFP <https://www.wfp.org/countries/haiti>

Richter ölçeğine göre 7 büyüklüğünde bir deprem Haiti'yi vurmuştur. Deprem çok yıkıcı olmuş, yüz binlerce insan hayatını kaybetmiş ya da yaralanmıştır. Deprem sonrasında bir milyondan fazla insan geçici sığınaklarda yaşamaya başlamış ve yarım milyondan fazla insan başka yerlerde güvenli bir sığınak bulabilmek için depremin merkez üssü çevresini terk etmiştir. Temel ihtiyaç ve hizmetlere erişim yeterli değildir. Aileler ciddi sosyoekonomik kırılganlık ve varlık kaybıyla karşı karşıyadır. Yüzlerce okul ve tıbbi tesis yıkılmıştır ve mevcut insani hizmetlere ilişkin bilgi ve erişim eksikliği bulunmaktadır.

Acil durumun bir sonucu olarak pek çok çocuk için olağan korunaklı ortam ciddi şekilde tehlikeye girmiştir. Ailelerinin izinin sürülmesine ve yeniden aileleriyle buluşturulmaya, ayrıca fiziksel tehlikelerden korunaklı oyun alanlarına ihtiyaç duyan çok sayıda ailesinden ayrı düşmüş, refakatsiz ve yetim çocuk bulunmaktadır. Çocuklar psikolojik sıkıntı yaşamaktadır. Çocuklar temel ihtiyaçlar ve hizmetlere erişim eksikliği nedeniyle ciddi bir sömürü (cinsel sömürü dâhil) riskiyle karşı karşıyadır, ayrıca deprem sonrasında çocukların kaçırılması ve ticaretiyle ilgili endişeler bulunmaktadır. Çocuklar için kurumlardan yararlanılmasının yanı sıra çocukların ücretsiz çocuk hizmetçi olarak kendi evlerinden başka hanelerde, hanede doğan çocuklardan bariz bir şekilde farklı muamele görerek yaşaması ve çalıştırılması ve yoksul ebeveynlerin çocuk yetiştirme sorumluluğunu çocuğun ücretsiz ev hizmeti karşılığında başka bir haneye devretmesi gibi çocuk bakımıyla ilgili yaygın sosyal normlar mevcuttur. Çok sektörlü büyük bir insani yardım kuruluşu müdahale başlatmıştır. Kuruluş, bir dizi hızlı değerlendirmenin ardından ve koordinasyon yoluyla en çok etkilenen bölgelerde aşağıdaki paketlerle müdahale etmeyi planlamıştır:

- Gıda dağıtımına odaklanmak üzere gıda güvenliği, küçük işletmeler ve tarımda kaybedilen varlıkların yenilenmesi, enkaz temizleme ve çevresel toparlanmayı içeren iş karşılığı nakit programları.
- Aile takibi ve yeniden birleşimini sağlayacak ve geçici bakımı destekleyecek, toplumda çocuklar için güvenli alanlar yaratacak ve kırılgan durumdaki çocuklar için genelleştirilmiş vaka yönetimi hizmetleri sağlayacak çocuk koruma.
- Geçici öğrenme alanları oluşturmaya, öğretmen yetiştirmeye ve hasarlı okulları yeniden inşa etmeye odaklanacak eğitim.
- Sığınak, su ve sanitasyon: etkilenen hanelere geçici sığınak malzemelerinin sağlanması, ortak tuvaletlerin yeniden inşası ve toplumda su noktaları sağlanması için iş karşılığı nakit programları, bulaşıcı hastalıkları önlemek için sanitasyon ve hijyen eğitim programları.

2. Vaka Çalışması Lübnan

Lübnan çatışma ve siyasi istikrarsızlıktan muzdarip bir bölgede yer almaktadır. Ülke dünyanın kişi başına düşen en yüksek mülteci varlığına sahip olup bunun toplam nüfusun dörtte biri olduğu tahmin edilmektedir. Lübnan derin bir mali kriz yaşamaktadır. Ekim 2019'da olumsuz ekonomik durum ülke çapında kitlesel protestolara yol açmıştır. Patlak veren toplumsal huzursuzluk ve acil ekonomik reformların uygulanamaması genel yaşam standardı üzerinde olumsuz bir etki yaratmış ve temel ihtiyaçlar ile yakıt kıtlığına yol açmıştır. COVID-19 pandemisinin patlak vermesiyle birlikte Lübnan, virüsün yayılmasının başarılı bir şekilde kontrol altına alınmasını sağlayan önlemler almıştır. Ancak siyasi istikrarsızlıkla üst üste gelen kapanma tedbirleri kırılgan ekonomik durumu daha da kötüleştirmiştir. Ağustos 2020'de Beyrut'u sarsan büyük bir patlama şehrin bir kısmını yerle bir etmiş, liman bölgesini ve gıda güvenliğini sağlamak için gerekli olan gıda ithalatı açısından hayati nitelikteki altyapıyı önemli ölçüde yok etmiştir. Bu faktörler birleşerek kırılgan durumdaki Lübnanlıları ve mülteci aileleri daha da derin bir yoksulluğa iten büyük bir etki yaratmıştır. Şu anda Lübnan'da yaklaşık bir milyon insan yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır ve ciddi ya da orta düzeyde gıda güvensizliği yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı 1,2 milyondur; bunların yalnızca 800.000'i WFP'den yardım almaktadır. Pek çok yoksul aile çocuk işçiliği ve çocuk evlilikleri de

dâhil olmak üzere olumsuz başa çıkma mekanizmaları benimsemiştir. Bu durum, binlerce çocuğu şiddete, istismara ve sömürüye karşı kırılgan hâle getirmiştir.²

Bir kuruluş, son 10 yıldır Lübnan'daki mültecilerin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarına yanıt üretmekte, kamplarda ve topluluklarda çocuk dostu alanlar aracılığıyla psikososyal destek sağlamakta, kamplarda gıda ve gıda dışı malzeme dağıtımlarını, okula dönüş kampanyalarını, alternatif eğitim (evde çalışma kulüpleri, matematik ve okuryazarlık dersleri) desteklerini, aylık koşulsuz nakit ve gıda yardımlarını, iş karşılığı nakit içerikli topluluk destek programlarını, gayriresmî yerleşimlerde yaşayan aileler için sığınma birimlerini, su tesisleri inşaatlarını yönetmektedir ve hijyenin iyileştirilmesinden sorumludur.

Bu kuruluş, ailelerin başvurduğu olumsuz başa çıkma stratejilerinin çoğunu ele almaya yönelik daha entegre bir programlama yaklaşımı başlatmaktadır. Program kapsamında şunlar yapılacaktır:

- Geçim kaynakları: Mültecilere yönelik istihdam fırsatlarının geliştirilmesi ve savunulması, yasal çalışma yaşının üzerindeki çocuklara yönelik geçim programları ve çok amaçlı nakit hibeler de dâhil olmak üzere hedef bölgelerdeki en kırılgan hanehalklarına fayda sağlayan programların ölçeğini genişletecektir.
- Çocuk koruma: Vaka yöneticileri ve vaka yönetimi ekipleri aracılığıyla çocuk koruma vaka yönetimini güçlendirecek, toplum temelli yapılar ve işverenler de dâhil olmak üzere yerel toplumun, topluma mensup çocukların korunmasına daha doğrudan bir biçimde dâhil olma kapasitesini geliştirecektir.
- Eğitim: İlköğretim ve ortaöğretim fırsatlarına erişimi destekleyecek ve kırılgan ve çalışan çocuklar için mesleki ve teknik eğitim ile temel eğitimi yaygınlaştıracaktır.

3. Vaka Çalışması - Kuzeydoğu Nijerya

Nijerya, nüfusun yarısından fazlasının 30 yaşın altında olduğu, yoğun nüfuslu, düşük-orta gelirli bir ülkedir. Ülkenin kuzeydoğu bölgesindeki çatışmalar 1,92 milyon insanı yerinden etmiş ve 7,7 milyon kişiyi de insani yardıma muhtaç bırakmıştır. İnsani gelişme göstergeleri zayıftır. İlkokula kaydedilme oranlarının erkek çocuklarında %70, kız çocuklarında %60 olduğu tahmin edilmekte ve nüfusun %60'ı yoksulluk sınırının altında yaşamakta olup dönemsel olarak yaşanan, tarımsal üretimi olumsuz yönde etkileyen ve özellikle kırsal alanlardaki nüfusun korunmasızlığını artıran kuraklık ve sellere de maruz kalan Kuzeydoğu ve Kuzeybatı bölgelerinde yoksulluk en yoğun biçimde görülmektedir. Devam eden güvensizlik, şiddet, sosyal bozulma ve ekonomik zorluklar kalkınmayı engellemekte, kadınlar ve çocuklar için gıda ve beslenme güvensizliği ile kişisel güvenlik zafiyetini artırmaktadır. El yapımı bomba gibi patlayıcı silahlar ve hava saldırıları siviller için önemli tehditler oluşturmaktadır. Çatışma nedeniyle yerinden edilen aileler güvenliğe, yiyeceğe, suya ve sığınağa erişimden yoksundur.³

2 BM kuruluşu ve bir uluslararası STK yakın zamanda çatışmaların durulduğu, bu çatışmalardan yeni etkilenmeye başlamış bir bölgede ortaklaşa müdahale başlatmıştır. Program şunları amaçlamaktadır:

- Beslenme: tedavi edici ve ek beslenme merkezleri kurmak, kamplarda ve ev sahibi topluluklarda yerinden edilmiş kişilere genel gıda yardımı dağıtmak,

² <https://www.wfp.org/countries/lebanon>

³ <https://www.wfp.org/countries/nigeria>

- Geçim kaynakları: beslenme merkezlerini kullanan hanelere yönelik hedefli nakit yardımları, nakit hibeler yoluyla tarımsal geçim kaynaklarını desteklemek, tohum ve aletlere erişim ve canlı hayvan varlığını yeniden oluşturmak,
- Sağlık: Tıbbi tesislerin ve sosyal yardım kliniklerini (yeniden) inşa etmek ve personel sayısını artırmak,
- Lojistik ve kamp yönetimi: Ulaşılması zor alanlardaki operasyonları desteklemek için insani yardım topluluğu genelinde kara ve hava lojistik gereksinimlerini desteklemek, su, sanitasyon ve hijyen sağlamak da dâhil olmak üzere 25 ÜYEK kampında kamp yönetimi.

ÖRNEK RİSK DEĞERLENDİRME SORULARI:

- Müdahalenin hedef aldığı kırılgan gruplar arasında çalışan çocuklar ve aileleri de bulunuyor mu?
- Müdahalenin etki yaratması beklenen coğrafi, mesleki, tematik alanlarda veya konularda çalışan çocuklar var mı?
 - Hâlihazırda asgari çalışma yaşının altında çalışan çocuklar var mı?
 - Hâlihazırda asgari çalışma yaşının üstünde çalışan çocuklar var mı?
 - Yapılan iş çocuklar için zararlı mı (fiziksel olarak tehlikeli mi, yorucu mu, istismar edici mi, sömürü var mı vb.)?
- Müdahalemiz iş gücü piyasasını ve çocukların iş gücü piyasasında yaptığı iş türünü etkileyecek mi? Çocukların yetişkin işçiliğinin yerini alması muhtemel mi?
- Müdahalemiz çocukların (evde, toplumda, aile işlerinde veya tarımda) çalışacağı saati etkileyecek mi?
- İş gücü piyasasında çocukların ilgisini çekebilecek yeni iş türleri var mı?
- Müdahalemiz çocukların resmî/gayiresmî okullara, mesleki ve teknik eğitime veya yükseköğrenime devamını etkileyecek mi?
- Müdahalemiz çocukların fiziksel veya duygusal hâlini (örneğin işle ilgili yaralanma ya da hastalık olasılığı veya psikososyal refahlarını) etkileyecek mi?
- Asgari çalışma yaşının üzerindeki çocukları projemize dâhil etmek istiyor muyuz? Uygun güvenlik önlemleri aldık mı?
- Müdahale çocuklar veya ailelerinde okulun bırakılması veya yasal çalışma yaşının altında çalışmaya başlanması yönünde bir teşvik yaratacak mı?
- Aynı yardım ya da nakit ve kupon yardımı (CVA) dağıtımlarıyla ilişkili çocuk işçiliği riskleri nelerdir?

OLASI RİSK DEĞERLENDİRME CEVAPLARI: SEKTÖRE ÖZEL ÇOCUK İŞÇİLİĞİ RİSKLERİ İLE POTANSİYEL ÖNLEME VE RİSK AZALTMA TEDBİRLERİ

Bunun çocuk işçiliği riskleri ve önleme/azaltma tedbirlerine ilişkin kapsayıcı bir liste olmadığını unutmayın. Bağlama özgü güvenlik riskleri her zaman yerel bağlamda değerlendirilmeli ve ilgili önleme/azaltma tedbirleri program katılımcıları ve diğer kilit paydaşlarla istişarede bulunularak belirlenmelidir.

Sektör	Potansiyel çocuk işçiliği riskleri	Önleme ve azaltma tedbirleri
Tüm sektörler	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların eğitim programlarına katılımı evdeki iş yüklerinin artmasına neden olmaktadır. • Yardım kuruluşları veya ortakları, yüklenicileri veya tedarik zincirleri çocuk işçiliğinden yararlanmaktadır. • Ev içi çocuk işçiliği, ticari cinsel sömürü ve çocuk işçiliğinin diğer en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliği yardım çalışanlarının sorumluluğundadır. • Kişisel verilerin gizli bir şekilde yönetilmemesi her bir çocuğun ve ailenin başkalarının tespit edilmesine olanak tanımakta ve onları insan ticareti, silahlı saldırıya alınma veya en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine karşı kırılgan bırakmaktadır. • Eğitim hakkı, işçi hakları ve koruma hakkı dâhil olmak üzere çocukların insani yardım haklarına ilişkin farkındalık eksikliği vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Katılımcı çocuklara yönelik potansiyel güvenlik risklerini belirlemek için bir risk değerlendirmesinin yapılması ve çocuk işçiliğini ve çocuklara yönelik diğer koruma risklerin önlenmesi veya azaltma doğrultusunda tedbirlerin alınması. • Personelin güvenlik ve cinsel sömürü, istismar ve tacizin önlenmesi tedbirleri konusunda eğitilmesi. • Operasyonlarda ve tedarik zincirlerinde çocuk işçiliğinin önlenmesi için uygulama ortakları, yükleniciler, işverenler ve diğer ortaklarla bir koruma politikası ve davranış kuralları hükümleri içeren anlaşmaların yapılması. • Çocukların, ergenlerin ve yetişkinlerin güvenlik prosedürleri, davranış kuralları ve cinsel sömürü, istismar ve tacizin önlenmesi prosedürleri konusunda bilgilendirilmesi. • Kurumlar arası güvenli ve gizli bilgi yönetimi sistemlerinin, veri paylaşımının ve veri koruma protokollerinin uygulamaya koyulması. • Etkilenen topluluklarda çocuk hakları, çocuk işçiliği riskleri, işçi hakları ve mevcut hizmetler konularında yaşa uygun, kapsayıcı bilgi ve iletişime öncelik verilmesi.
Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> • Sargın ya da yaygın eğitim faaliyetlerine katılım çocukların örgün eğitime katılımını engellemektedir. • Çocuk işçi olarak çalışan ya da çocuk işçiliği riski altındaki çocukların eğitime katılımının aynı haneadaki diğer 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların eğitime erişimi noktasında olumsuz sonuçlara yol açmaması için çocuklara ve ailelere danışılması. • Çocukların örgün eğitime veya sertifikalı öğrenme fırsatlarına erişme, katılma ve tamamlama fırsatlarına

	<p>çocukların bakım sorumlulukları, ev işleri veya ekonomik faaliyetler gibi alanlarda iş yükünün artmasına neden olabilir.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bir iş için yasal yaşın altındaki çocukların o işe yönelik mesleki ve teknik eğitim programlarına katılımı.• Ergen anne ve babalara yönelik çocuk bakımı seçeneklerinin olmayışı eğitime erişimlerini engellemekte ve onları çocuk işçiliğine karşı daha kırılğan bırakmaktadır.• Eğitiminde büyük boşluklar olan ve çocuk işçi olarak çalıştırılan çocuklar eğitim programlarına uygun değildir ve en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine karşı daha kırılğan hâle gelmektedir.	<p>öncelik verilmesi.</p> <ul style="list-style-type: none">• Mesleki ve teknik eğitim programlarında kayıt ve uygulama aşamalarında yaş doğrulamasının yapılması.• Tehlikeli çocuk işçiliğinin önlenmesi için mesleki ve teknik eğitim programlarının düzenli izlenmesi.• Ergenler eğitim programlarına katılırken bakmakla yükümlü olduğu hanehalkı üyelerine EÇG, çocuk bakımı veya diğer bakım veren desteklerinin sağlanması.• Büyük eğitim eksiklerine sahip çocuklar ve özellikle de çocuk işçiliği/en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği kapsamında çalışan çocuklar için esnek ve uyarlanmış eğitim programlarının teşvik edilmesi.• Çocukların eğitime kesintisiz katılımını olanaklı kılmak için kırılğan ailelerin CVA, diğer gıda güvenliği ve geçim kaynakları (FSL) ve ekonomik açıdan güçlendirici müdahalelerle desteklenmesi.
Gıda Güvenliği ve Geçim Kaynakları	<ul style="list-style-type: none">• Yetişkinlere yönelik FSL programları evdeki çocukların evdeki iş yükünü veya ekonomik faaliyetlerini artırmaktadır.• Ailelere sağlanan makine, teknoloji veya ekipman gibi FSL girdileri yeterli eğitim veya koruma olmadan ağır makinelerle veya böcek ilacı kullanımında çalıştırılabilecek çocuklar için tehlikelidir.• FSL müdahaleleri arz edilenden daha fazla yetişkin işçiliğine ihtiyaç duyulmasına yol açmaktadır, bu da boşlukların çocuk işçiliğiyle doldurulması potansiyelini yaratmaktadır.• FSL programları inşaat veya tarım gibi çocuk işçiliğinden oluşan tedarik zincirlerini içermekte veya bunlara dayanmaktadır.• Yasal çalışma yaşının altındaki çocuklar	<ul style="list-style-type: none">• FSL hedefleme kriterleri oluşturulurken çocuk işçiliği riski altındaki hanelerin dahil edilmesi.• Çocukların FSL'ye nasıl dâhil olduğunun ve bunun okul katılımlarına ve boş zamanlarına nasıl etki ettiğinin değerlendirilmesi.• Çocuk işçiliğinin tespit edilmesi ve yönlendirilmesi için kuruluşlar arası SOP'lerin uygulamaya koyulması.• FSL programlarına katılan hanelerle çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerin nasıl önlenebileceği konusunda mutabakata varılması ve çocukların yetişkin sorumluluklarını üstlenmesini önlemek için ebeveynlere/bakım verenlere EÇG veya çocuk bakım hizmetleri gibi desteklerin sağlanması.• FSL aktörlerine yasal çerçeve doğrultusunda çocuklar için yaşa uygun işlerin neler olduğu ve bilhassa tehlikeli işler söz konusu olduğunda

	<p>FSL programlarının sunduğu veya yarattığı (nakit karşılığı çalışılan) işlere (çocuk işçi olarak) katılmaktadır.</p> <ul style="list-style-type: none">• Yasal çalışma yaşının üzerindeki çocuklar en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinde yaşlarına uygun olmayan ve FSL programlarından kaynaklanan veya bu programların yarattığı (nakit karşılığı çalışılan) işlere katılmaktadır (örneğin dağıtımlar, gıda toplama veya işleme).• FSL programları çocuk işçiliğini kullanan küçük ve orta ölçekli işletmeleri veya işverenleri kapsamaktadır.• İşverenler risk altındaki çocukları çocuk işçiliğine/EKBÇİ'ye zorlamak için yanlış bilgi vermekte veya tehdide başvurmaktadır.	<p>çocuk işçiliğinin ne olduğu konusunda rehberlik sağlanması.</p> <ul style="list-style-type: none">• Çocuklar için yaşa uygun işler ve bakım verenler için insana yakışır işler konusunda farkındalık yaratma çalışmalarının yapılması.• Yükleniciler, işverenler ve diğer uygulama ortaklarıyla operasyonlarının ve tedarik zincirlerinin çocuk işçiliğinden arınmış olmasını sağlamak için güvenlik politikası ile davranış kurallarını içeren anlaşmaların geliştirilmesi.• Programın kayıt ve uygulama aşamalarında yaş doğrulaması yapılması.• Ortaklar, yükleniciler ile alt yükleniciler, işverenler ve tedarik zincirindeki diğer aktörler tarafından uygulanan faaliyetlerde çocuk işçiliği risklerinin izlenmesi.• Mülteci, ülke içinde yerinden edilmiş ve göçmen nüfusların yanı sıra vatansız gruplar ve ev sahibi topluluklar da dâhil olmak üzere risk altındaki gruplara hakları ve mevcut hizmetler hakkında bilgi sağlamak için erişim sağlanması.
Su, Sanitasyon ve Hijyen	<ul style="list-style-type: none">• Su, sanitasyon ve hijyen programlarının yetersiz veya uygun olmayan şekilde planlanması, uygulanması ve izlenmesi; örneğin çocukların okula gitmelerine engel olarak uzak yerlerden su getirmesine neden olarak çocuk işçiliğine yol açabilmektedir; su, sanitasyon ve hijyen tesislerinin bakımında veya temizliğinde, çamaşır yıkamada ya da tarımsal amaçlar için su getirilmesinde de çocuk işçiliği kullanılabilir.• Yasal çalışma yaşının altındaki çocuklar su, sanitasyon ve hijyen programlarının sunduğu veya yarattığı (nakit karşılığı çalışılan) işlere (çocuk işçi olarak) katılmaktadır.• Yasal çalışma yaşının üzerindeki çocuklar	<ul style="list-style-type: none">• Çocukların evde su, sanitasyon ve hijyen faaliyetlerine nasıl dâhil olduğunun ve potansiyel çocuk işçiliği risklerinin değerlendirilmesi.• Potansiyel çocuk işçiliği risklerinin belirlenmesi için müdahaleler sırasında ve sonrasında çocukların su, sanitasyon ve hijyen sağlanma süreçlerindeki rolünün izlenmesi.• Çocukların ağır su yükleri taşımasını engellemek için ebeveynleri bilinçlendirme faaliyetlerinin yanı sıra çocuklara daha küçük su kaplarının dağıtılması.• Çocuk işçiliğini önlemek için çocukların yaşadığı ve çalıştığı yerlere yakın tarım arazilerine ve insanlara su sağlanmasına öncelik verilmesi.• Yükleniciler, işverenler ve diğer uygulama ortaklarıyla

	<p>çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinde yaşlarına uygun olmayan, su, sanitasyon ve hijyen programlarından kaynaklanan veya bu programların yarattığı (nakit karşılığı çalışılan) işlere katılmaktadır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çalışma yaşının altındaki çocukların veya su, sanitasyon ve hijyen hizmetleri sağlayan yüklenici ya da alt yüklenicilerle yaşlarına uygun olmayan işlerde çalıştırılması. Çocukların su kamyonu sürme gibi ağır/zararlı işlerde çalışması. 	<p>operasyonlarının ve tedarik zincirlerinin çocuk işçiliğinden arınmış olmasını sağlamak için güvenlik politikası ile davranış kurallarını içeren anlaşmaların geliştirilmesi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asgari çalışma yaşının üzerindeki çocuklara su, sanitasyon ve hijyenle ilgili insana yakışır eğitim ve iş fırsatlarına katılabilmeleri için güvenli imkânların sağlanması.
<p>Kamp Koordinasyonu ve Kamp Yönetimi (CCCM), Sığınma ve Lojistik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yasal çalışma yaşının altındaki çocuklar dağıtım, sığınak işi veya lojistik tedarik zincirleri gibi insani aktörlerin sunduğu veya yarattığı (nakit karşılığı çalışılan) işlere (çocuk işçi olarak) katılmaktadır. • Yasal çalışma yaşının üzerindeki çocuklar en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği kapsamında yaşlarına uygun olmayan, insani yardım aktörleri tarafından yaratılan (nakit karşılığı çalışılan) işlere katılmaktadır. • Hizmetlerin yetersiz veya uygunsuz planlanması, sağlanması, konumlandırılması ve yönetimi kamp yönetimi ve sığınmayla bağlantılı çocuk işçiliği türlerinde daha fazla sayıda çocuğun yer almasına katkıda bulunmaktadır. • Çocukların (ve ailelerinin) yaşayabileceği güvenli sığınak veya arazi karşılığında çocuk işçiliği (zorla veya borca esaretinde çalıştırılma). 	<ul style="list-style-type: none"> • Kamp içindeki ve dışındaki çocukların dağıtım, sığınak inşası ve tedarik zincirlerinde çalışma gibi kamp temelli işlere nasıl dâhil olduğunun ve bunun okul katılımlarına ve boş zamanlarına nasıl etki ettiğinin değerlendirilmesi. • Çocuk işçiliğinin tespit edilmesi ve yönlendirilmesi için kuruluşlar arası SOP'lerin uygulamaya koyulması. • Çocuk işçiliğini (örneğin dağıtım, ulaşım, temizlik, yerel mağazalar veya tedarik zincirlerinde çalışma) tespit etmek için dağıtım sahaları ile kamp sahalarının izlenmesi. • CCCM, sığınma ve lojistik aktörlerine çocukların yaşına uygun işlerin ne olduğu ve çocuk işçiliğinin ne olduğu konusunda rehberlik sağlanması. • Çocuklar için yaşa uygun işler ve bakım verenler için insana yakışır işler konusunda farkındalık yaratma çalışmalarının yapılması. • Yükleniciler, işverenler ve diğer uygulama ortaklarıyla operasyonlarının ve tedarik zincirlerinin çocuk işçiliğinden arınmış olmasını sağlamak için güvenlik politikası ile davranış kurallarını içeren anlaşmaların geliştirilmesi. • Kayıt ve uygulama aşamalarında yaş doğrulamasının yapılması. • Ortaklar, alt yükleniciler

		<p>işverenler ve tedarik zincirindeki diğer aktörler tarafından uygulanan faaliyetlerde çocuk işçiliği risklerinin izlenmesi.</p> <ul style="list-style-type: none">• Risk altındaki gruplara hakları ve mevcut hizmetler hakkında bilgi sağlanması için erişim sağlanması.
Koruma (Çocuk koruma ve TCDŞ)	<ul style="list-style-type: none">• Çocuk koruma ve TCDŞ hizmetlerinin zamanlaması, yeri, türü veya sunumu çalışan çocukları veya çocuk işçiliği/en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinde çalışan çocukları kapsamamaktadır.• Çocuk koruma ve TCDŞ hizmet sağlayıcıları veya yönlendirme ortakları CTCDŞ ve en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine maruz kalanların karşılaştığı damgalanmayı ve ayrımcılığı sürdürmektedir.• Faaliyetler veya hizmetler okul saatleri içinde gerçekleşmekte, bu da çocuk işçiliği açısından risk faktörleri arasında bulunan devamsızlığa veya okuldan ayrılmaya neden olmaktadır.• Örneğin koruma faaliyetleri çocuk işçiliğine yol açmaktadır.• Ailelerinden ayrı düşmüş ve refakatsiz çocuklar geliri düşük olan veya başka nedenlerle çocukları çocuk işçiliğine/en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine zorlayan koruyucu ailelerin yanına yerleştirilmektedir.	<ul style="list-style-type: none">• Program faaliyetlerinin okul saatleriyle çakışmayacak şekilde düzenlenmesi.• Yönlendirme yollarının geliştirilmesi ve yönlendirme ortaklarının CTCDŞ'ye maruz kalanlar da dâhil olmak üzere çocuk işçiliği/EKBÇİ kapsamında çalışan çocuklara mağdur odaklı, güvenli ve gizli hizmetler sunulması.• Aldıkları koruma hizmetlerinin yüksek menfaatine olduğundan ve onları daha fazla risk altına sokmadığından emin olmak için çocuk işçi olarak çalışan çocukların izlenmesi.• Koruyucu aileleri ve diğer alternatif bakım düzenlemelerinin taranıp izlenmesi ve tespit edilen çocuk işçiliği risklerinin acilen ele alınması.• Koruma programlarına katılım konusunda çocuk işçiliği/EKBÇİ kapsamında çalışan çocukların hedeflenmesinin kapsayıcı olması ve damgalanma ve ayrımcılığın önlenmesi.• Özellikle de çocuk işçiliği/EKBÇİ kapsamında çalışan çocuklar için esnek ve uyarlanmış koruma hizmetlerinin sağlanması.

6. Oturum: İnsani yardım aktörleri için çocuk işçiliğini önlemeye ve müdahale etmeye yönelik temel eylemler (2)

6. Oturum Faaliyeti: Çocuk işçi olarak çalışan çocukların insani hizmet ve faaliyetlere nasıl eriştiklerinin anlaşılması

1. Vaka Çalışması - Filipinler

8 Kasım 2013'te Haiyan Tayfunu Filipinler'i yıkıcı bir kuvvetle vurmuştur. Süper tayfun Filipinler'de şimdiye kadar karaya ulaşan en güçlü fırtına olmuş ve 7.000'den fazla kişinin ölümüne ya da kaybolmasına neden olmuştur. Haiyan Filipinler'in orta kesimindeki Visayas bölgesinin en yoksul topluluklarının yaşadığı geniş alanları yerle bir ederek tahminen 16 milyon insanı etkilemiş ve 1,4 milyon evde hasara ya da yıkıma yol açmıştır.

Bu vaka çalışması Leyte ilindeki Ormoc Şehri çevresindeki barangaylarda (köy veya ilçe yerine kullanılan yerli Filipin terimi) geçmektedir. Leyte'nin ikinci büyük şehri olan Ormoc ile çevresi Haiyan'dan ciddi ölçüde etkilenmiş ve insani ihtiyaçlar hızla artmıştır. Büyük bir insani yardım kuruluşu, Leyte kırsalına çeşitli mobil ve sabit hizmetleriyle aşağıdaki unsurlarla müdahale etmiştir:

- Sağlık müdahale birimleri, anne ve çocuk sağlığı hizmetleri
- Ortak alanları, temel altyapıyı ve plantasyonları temizlemeye yönelik iş karşılığı nakit programları.
- Organize grup faaliyetleri de dâhil olmak üzere çocuklara yönelik psikososyal destek hizmetleri
- Gıda ve gıda dışı ürün dağıtımları

Jess 13 yaşındadır. Ormoc şehrine 35 km uzaklıktaki kırsal bir Barangay'da annesi ve babasıyla birlikte Hindistan cevizi ve muz yetiştirdikleri küçük arazilerinde yaşamaktadır. Jess, annesi, babası, erkek kardeşi ve kız kardeşleriyle birlikte ailesinin arazisinde çalışmanın yanı sıra ablasıyla birlikte komşularındaki büyük şeker kamışı plantasyonu sahibine çalışmaktadır. Hep çiftlikte çalışmış ve okula sadece küçükken kısa süreliğine gitmiştir. Ailesi ona iyi davranmaktadır, havanın en sıcak olduğu zamanlarda çalışmaya ara verip gölgeye geçmektedirler. Ancak Jess'in haftanın 4 günü çalıştığı plantasyondaki işvereni kendisine kötü davranmakta ve Jess uzun saatler boyunca ara vermeden sıcakta çalışmak zorunda kalmaktadır. Tayfun sonrası işin büyük bölümünü arazinin temizlenmesi oluşturmuştur, bu da zaman zaman kesikler ve morluklarla sonuçlanan, ağır yüklerin kaldırılmasını gerektiren zor ve tehlikeli bir iştir. Ailesi bir STK'den biraz ağaç fidanı almıştır ancak fidanların büyümesi ve aileye kazanç sağlaması uzun zaman alacaktır. Jess her şeyin normale dönmesini istemekte ama bunun nasıl olacağını bilememektedir.

2. Vaka Çalışması- Ürdün

Son beş yıldır milyonlarca Suriyeli mülteci çatışmalardan komşu ülkelere ve daha uzak ülkelere kaçmıştır. Bugün Ürdün %49'u kız ve erkek çocuklardan oluşan 660.000'den fazla kayıtlı Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Suriyeli mültecilerin %80'inden fazlası büyük ölçüde

kentsel alanlarda yer alan ev sahibi topluluklara yerleşmiştir. Yaklaşık 6 milyon nüfuslu Ürdün'deki mülteci krizi Ürdün'ün kaynaklarını ve hükümet kurumlarının eğitim ve çocuk koruma gibi önemli sosyal hizmetleri sunma kapasitesini tüketmektedir.⁴

Ürdün'de okul çağındaki 112.000'den fazla çocuk okula gitmemektedir. Bunların 50.000'den fazlasının Suriyeli, 39.000'inin Ürdünlü ve 21.000'inin diğer uyruklardan olduğu tahmin edilmektedir. Ulusal düzeyde okula gitmeyenlerin oranı erkeklerde kızlardan daha yüksektir. Covid-19 ekonomik koşulları kötüleştirilmiş ve hane düzeyindeki gelir kaybı, ailelerin çocuk işçiliği ve çocuk evlilikleri gibi olumsuz başa çıkma mekanizmalarına başvurma riskini artırmıştır. Bu da okullar yeniden açıldığında ergenlerin eğitime dönme olasılığını riske atmaktadır. Jordan Labour Watch'a göre Ürdün'den bildirilen çocuk işçiliği vakalarının sayısında COVID-19 sırasında bir artış olmuş ve toplam çocuk işçi sayısı hâlihazırda 70.000'e ulaşmıştır. Çocuk işçiliği mağdurlarının sıkıntılarına yönelik psikososyal destek ve bakıma duyulan ihtiyaç gittikçe artmaktadır. Çocuk işçiliği Ürdün'de toplumsal cinsiyete dayalı bir başa çıkma stratejisidir ve genellikle sosyoekonomik engellerin yanı sıra hanelerin mali kısıtlamalarla karşı karşıya kaldığında kullandığı toplumsal tercihler tarafından belirlenmektedir. Temel eğitim ücretsiz olmasına rağmen bilhassa yoksul ailelerin çocukları okuldan ayrılma riskiyle karşı karşıyadır. Okul çağında çocuğu olan ailelerin en büyük harcama kalemini ulaşım oluşturmaktadır. Hanenin karşı karşıya olduğu ekonomik zorluklara bağlı olarak ergenlik çağındaki erkek çocukları çocuk işçiliği açısından en büyük risk altındadır. Eğitim, ücretli işlerde çalışmak için kaçırılan fırsatların ve vazgeçilen kazançların maliyetini de beraberinde getirmektedir.⁵

Büyük bir ulusal STK, mülteci krizinin başlangıcından bu yana mültecilerin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. STK'nin şu anki programları entegre koruma ve eğitimden oluşmaktadır ve Leyte kırsalına müdahale mobil ve sabit hizmetlerle gerçekleştirilmektedir:

Aziz 13 yaşında bir erkek çocuktur, annesi ve 3 kardeşiyle birlikte Ürdün'ün kentsel bir bölgesinde yaşamaktadır. Babası Suriye'de öldürülmüş, annesi ise hiç okula gitmemiştir. Aziz ilkokulu bitirememiş ve okulda derslerinde zorluk çekmiştir. Aziz ve erkek kardeşleri aileyi geçindirmek için küçük yaşta çalışmaya başlamıştır. Aziz 9 yaşında sokakta çiçek satmaya başlamıştır. Son 2 yıldır bir oto tamirhanesinde çalışmaktadır. Ailesine katkıda bulunabildiği için mutludur ancak sırt ve diz ağrıları çekmektedir, göz enfeksiyonu vardır ve kötü biçimde öksürmektedir. Gelecekte kendi işini kurmak istemektedir. Aziz hafta sonları hariç günde ortalama 8 saat çalışmaktadır. İşvereni ona herhangi bir koruyucu araç veya kıyafet sağlamamaktadır. Sabah işe gitmek için bir saat yolculuk yapmak zorundadır.

3. Vaka Çalışması- Güney Sudan

2013 yılında Güney Sudan'da büyük bir yıkımın, çok sayıda ölümün ve yerinden edilmenin meydana geldiği bir iç savaş patlak vermiş ve savaş 1,47 milyon kişinin ülke içinde yerinden edilmesine ve 2,2 milyon kişinin de komşu ülkelerde mülteci olmasına yol açmıştır. Gıda güvensizliği yaygındır ve açlık ve yetersiz beslenme düzeyleri tarihteki en yüksek seviyelerdedir. Ocak 2020 itibarıyla 7,5 milyon insan insani yardıma ihtiyaç duymaktadır. Kadınlar ve kız çocukları açlık ve gıda güvensizliğinden orantısız bir ölçüde zarar görmektedir. Kültürel normlar ve onlarca yıldır devam eden şiddet derin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin temelini oluşturmaktadır; erkekler en verimli varlıkları ve güç konumlarını ellerinde bulundurmaktadır,

⁴ <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/84576>

⁵ <https://www.unicef.org/jordan/media/5501/file/OSC-Report-EN.pdf>

ülkedeki kadınların %80'i okuma yazma bilmemekte ve aile içi şiddet ile erken yaşta evlilik yaygın olarak görülmektedir.⁶ Çatışmalar yerinden edilmiş ailelerin Sivilleri Koruma (PoC) Kamplarında güvenlik aramalarına neden olmaktadır. Bu kamplar ise bizatihi pek çok temel ihtiyaç ve koruma endişesi taşımaktadır. PoC'lerde yeterli su noktasının bulunmadığı durumlarda kız çocukları su ve odun bulmak için PoC'lerden çıkıp saatlerce dışarıda kalması gerektiğini, dışarıda sakatlanma, yaralanma, kaçırılma ve cinsel şiddet gibi başka tehlikelere maruz kaldığını ve ağır yükleri geri taşımak zorunda olduğunu bildirmektedir.

Betty 12 yaşındadır. Ailesi çatışmaların ardından köyde kalmaya karar verdiği için bu yana 18 aydır ebeveynlerinden ayrı durumdadır. Yaşlı büyükannesi ve teyzesiyle birlikte şiddet nedeniyle yerinden edilen insanlar için kurulan bir kampta yaşamaktadır. Daha önce Betty'nin günde 6 saat okula gittiği Malakal kasabasında yaşamışlardır. Betty tüm ev işlerini yapmakta, yemek pişirmekte, büyükannesine ve teyzesine bakmaktadır. Ayrıca komşu çadırda yalnız yaşayan yaşlı bir adamın ev işlerini yapmakta ancak adamdan ücret alamamaktadır. Betty günde 2 saat okula gitmektedir. Pek çok çocuk çalışma ile daha fazla meşgul olmalarının ana nedenlerinden biri olarak ailelerine bakıyor olmalarını, okula erişim eksikliğini veya okul süresinin uzun oluşunu göstermektedir.

PoC'de çalışan uluslararası bir STK en kırılgan çocuklara kıyafet, ayakkabı ve eğitim malzemelerinin dağıtımını da dâhil olmak üzere eğlence, erken öğrenme ve yaşam becerisi faaliyetleri aracılığıyla Çocuk Dostu Alanlar temelli psikososyal destek sağlamakta; koruma endişesi olan çocuklara vaka yönetimi desteği sunmakta; ebeveynler, bakım verenler, topluluk liderleri, öğretmenler ve çocuklarla farklı ÇK-PSD temaları üzerine eğitim ve farkındalık artırma oturumları düzenlemekte; kırılgan çocuklara bakım sağlayan hanelere, tasarruf grupları ya da Köy Tasarruf ve Kredi Birlikleri aracılığıyla nakit transferi, iş eğitimi, balık tutma takımları ve tohum dağıtımını geçim kaynakları desteği sağlamakta, ayrıca insanları öğretmen olarak işe alan ve onları ilgili sınıflara kaydolan katılımcılara ya da öğrencilere ders verme konusunda eğiten bir Alternatif Eğitim Programı ve Ortaokul programı yürütmekte; program çerçevesinde öğrenciler ve öğretmenler için eğitim ve öğretim materyalleri sağlamakta; bu program yoluyla gençlerin yaşam becerileri konusundaki eğitimlerini, okuryazarlıklarını ve matematik becerilerini desteklemektedir. Bu STK çeşitli sağlık hizmetleri, koruma hizmetleri, gıda dağıtımını, sığınak ve gıda dışı malzeme, kamp yönetimi ve koordinasyonu, su, sanitasyon ve hijyen teşviki, eğitim, gıda güvenliği ve geçim kaynakları sağlayan diğer birçok kuruluşla birlikte çalışmaktadır.

4. Vaka Çalışması: Çayhanede çalışan kız çocuğu, kırsaldan kente cinsel istismar ve sömürü amaçlı insan ticareti mağduru.

Teyit edilecek.

7. Oturum: Çocuk işçiliğine yönelik iletişim ve savunuculuk yaklaşımları

⁶ <https://www.wfp.org/countries/south-sudan>

7. Oturum Faaliyetleri 2., 3. ve 4. Bölüm: Çocuk işçiliğine ilişkin mesajların geliştirilmesi; İletişim stratejilerinin geliştirilmesi; ve Çocuk işçiliği savunuculuğunun geliştirilmesi

Birinci ortam: Doğal afet (Haiti)

Haiti 2019 İnsani Gelişme Endeksi'nde 169. sırada yer almaktadır. Kronik yoksulluk ülke genelinde yaygındır; pek çok insan elektriğe, suya, sanitasyona veya sağlık hizmetlerine kolay erişimden yoksundur. On çocuktan ikisi ilkokula gidememektedir ve 10 yaş üstü nüfusta okuryazar oranı yüzde 61'dir. Haiti dünya çapında gıda güvensizliğinin en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Her üç kişiden birinden fazlası, yani yaklaşık 3,7 milyon kişi acil gıda yardımına ihtiyaç duymaktadır.⁷

Haiti'de Richter ölçeğine göre 7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Deprem çok yıkıcı olmuş, yüz binlerce insan hayatını kaybetmiş ya da yaralanmıştır. Deprem sonrasında bir milyondan fazla insan geçici sığınaklarda yaşamaya başlamış ve yarım milyondan fazla insan başka yerlerde güvenli bir sığınak bulabilmek için depremin merkez üssü çevresini terk etmiştir. Temel ihtiyaçlar ve hizmet sunumu büyük oranda karşılanamamaktadır, aileler ciddi sosyoekonomik kırılmalara ve varlık kaybıyla karşı karşıya kalmıştır. Yüzlerce okul ve tıbbi tesis yıkılmıştır ve mevcut insani hizmetlere ilişkin bilgi ve erişim eksikliği bulunmaktadır.

Olağan korunaklı ortam pek çok çocuk için ciddi anlamda tehlikeli hâle gelmiştir. Acil durumun bir sonucu olarak ailelerin takibi ve birleşimi, ayrıca fiziksel tehlikelerden korunaklı oyun alanlarına ihtiyaç duyan çok sayıda ailesinden ayrı düşmüş, refakatsiz ve yetim çocuk ortaya çıkmıştır ve bu çocuklar psikolojik sıkıntı çekmektedir. Çocuklar temel ihtiyaçlar ve hizmetlere erişim eksikliğiyle bağlantılı olarak ciddi bir sömürü (cinsel sömürü dâhil) riskiyle karşı karşıyadır, ayrıca deprem sonrasında çocukların kaçırılması ve ticaretiyle ilgili endişeler bulunmaktadır. Çocuklar için kurumlardan yararlanılmasının yanı sıra çocukların ücretsiz çocuk ev işçisi olarak kendi evlerinden başka hanelerde, hanede doğan çocuklardan bariz bir şekilde farklı muamele görerek yaşamaları ve çalıştırılmaları ve yoksul ebeveynlerin çocuk yetiştirme sorumluluğunu çocuğun ücretsiz ev hizmeti karşılığında başka bir haneye devretmesi gibi çocuk bakımıyla ilgili yaygın sosyal normlar mevcuttur. İnsani müdahale hâlihazırda temel ihtiyaçların karşılanması, çocukların hayatta kalması ve 5 yaş altı ölümlere odaklanmaktadır. Koruma ve çocuk koruma sektörü yeterli finansmana sahip değildir ve insan ticaretine maruz kalanlar ile koruma kurumlarındaki çocuklar uluslararası medyanın ve bağışçıların ilgisini çeken bir konu olmasına rağmen diğer çocuk işçiliği türleri ile en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine koruma sektöründe öncelik verilmemektedir. Okullar da dâhil olmak üzere tüm hükûmet ve STK hizmetleri baskı altındadır. Yerelde çocukların genç yaşta çalışmaya başlaması beklenmektedir ve hükûmet odaklanması gereken daha önemli konuların olduğunu düşünmektedir.

Çok sektörlü büyük bir insani yardım kuruluşu müdahale başlatmıştır. Kuruluş, bir dizi hızlı değerlendirmenin ardından ve koordinasyon yoluyla en çok etkilenen bölgelere aşağıdaki paketlerle müdahale etmeyi planlamıştır:

- Gıda dağıtımına odaklanacak gıda güvenliği, küçük işletmeler ve tarımda kaybedilen varlıkların yenilenmesi ve enkaz temizleme ile çevresel toparlanmayı içeren iş karşılığı nakit programları.
- Aile takibi ve yeniden birleştirmeyi sağlayacak ve geçici bakımı destekleyecek, toplumda çocuklar için güvenli alanlar yaratacak ve kırılma durumundaki çocuklar için genelleştirilmiş vaka yönetimi hizmetleri sağlayacak çocuk koruma.

⁷ WFP <https://www.wfp.org/countries/haiti>

- Geçici öğrenme alanları oluşturmaya, öğretmen yetiştirmeye ve hasarlı okulları yeniden inşa etmeye odaklanacak eğitim.
- Sığınak, su ve sanitasyon: Etkilenen hanelere geçici sığınak malzemelerinin sağlanması, ortak tuvaletlerin yeniden inşası ve toplumda su noktaları sağlanması için iş karşılığı nakit programları, bulaşıcı hastalıkları önlemek için sanitasyon ve hijyen eğitim programları.

1. Çocuk: William 16 yaşındadır. Babası, büyükannesi ve 6 ve 8 yaşlarındaki iki kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Kasırgadan önce lisede okumakta olup kasırgadan sonra okula devam edememiştir. Devam etmeyi istemektedir ancak ailesinin bunun için maddi olanağı yoktur ve öğretmeni okula aynı yıl için geri dönemeyecek kadar devamsızlık yaptığını söylemiştir. Bir restoranda çalışarak ailede düzenli geliri olan annesi fırtınada hayatını kaybetmiştir. William şu anda birçok evi yeniden inşa eden yerel bir iş adamının yanında çalışmaktadır. Sabah 7'den akşam 8'e kadar günde 13 saat çalışmaktadır. Çalışmaya inşaat malzemeleri için taş kırarak başlamıştır. Zamanla inşaatlarda malzeme, su ve çimento taşınmasına ve tuğla döşenmesine yardım etmeye başlamıştır. Babası düzenli bir iş bulamamıştır, bu nedenle artık hanenin temel geçim kaynağı William olmuştur. William aklına sadece annesini getirdiği için kasırğa hakkında konuşmakta zorlanmaktadır. Kız ve erkek kardeşi okula gidebilsin diye, aynı zamanda büyükannesi yaşlı ve hasta olduğu ve bu yüzden birçok tıbbi masrafı olduğu için çalışmak istemektedir. Sırt ve diz ağrıları çekmektedir, göz enfeksiyonu vardır ve kötü biçimde öksürmektedir.

2. Çocuk: Dian 12 yaşındadır. Anne ve babası ekmek ve çay sattığı küçük bir kafe işletmektedir. Dian kafede hafta içi okuldan sonra saat 15.00'ten 21.00'e kadar ve hafta sonları (cumartesi ve pazar günleri 08.00'den 18.00'e kadar) çalışmaktadır. Çoğu günler bulunduğu yerdeki ilkokula gitmektedir ancak annesi son zamanlarda hastalandığı için evde ve kafede daha fazla yardıma ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda da Dian daha fazla devamsızlık yapmaya başlamıştır. Dian mahalle fırınında ekmek pişirilmesine yardım etmekte, bunları kafede satmakta ve annesine bakmaya yardımcı olmaktadır. Okulu çok sevmektedir, derslerinde de hep başarılı olmuştur ancak son zamanlarda sınıftaki diğer kızlardan bazıları devamsızlık yaptığı ve kıyafetleri eski ve kirli olduğu için kendisine zorbalık yapmaya başlamıştır.

3. Çocuk: Betty 15 yaşındadır. Annesi, babası, büyükannesi ve dört küçük kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Sebze yetiştirdikleri, tavuk, inek ve keçi besledikleri kırsaldaki küçük çiftliklerinde haftada 70 saatten fazla çalışmaktadır. Babasının da büyükannesinin de sağlığı iyi değildir. Babasının bacaklarında ve sırtında sakatlık vardır ve artık çalışmamaktadır. Bölgede olanaklar sınırlıdır ve yakınlarda okul bulunmamaktadır. Betty ilkokulu bitirememiştir, okuma yazması da iyi değildir. Betty günlerinin çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek, alışverişe giderek, hayvanlarla ve sebzelerle ilgilenerek ve kardeşlerine, babasına ve büyükannesine bakarak geçirmektedir.

Büyük bir uluslararası bağışçı, yakın zamanda, etkilenen toplulukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik temel ihtiyaçların karşılanması yoluyla güçlü düzeyde çocuk koruma içeriği entegre edilmiş geniş çaplı bir insani yardım program için teklif çağrısı yayımlamıştır. Finansman, başlangıçta bir yıllık bir müdahale için olup koruma izleme ve raporlama kriterlerinin karşılanması ve sektörler arasında etkin uyum sağlanmasına dayalı olarak 2-3 yıl daha yenilenme olasılığı bulunmaktadır. Teklif çağrısında eğitim alanında çalışan kuruluşların ekipler oluşturması ve uzmanlıkların birbirini tamamlaması çerçevesinde ortaklaşa çalışması gerektiği vurgulanmıştır. Siz de bu finansman için teklif sunan çok kurumlu bir konsorsiyumun parçasısınız.

İkinci ortam: Çatışma ve gıda güvensizliği (3. Vaka çalışması Kuzey Doğu Nijerya)

Nijerya nüfusun yarısından fazlasının 30 yaşın altında olduğu, yoğun nüfuslu, düşük-orta gelirli bir ülkedir. Ülkenin kuzeydoğu bölgesindeki çatışmalar 1,92 milyon insanı yerinden etmiş ve 7,7 milyon kişiyi de insani yardıma muhtaç bırakmıştır. İnsani gelişme göstergeleri zayıftır. İlkokula kaydedilme oranlarının erkek çocuklarında %70, kız çocuklarında %60 olduğu tahmin edilmektedir ve nüfusun %60'ı yoksulluk sınırının altında yaşamakta olup dönemsel olarak yaşanan, tarımsal üretimi olumsuz yönde etkileyen ve özellikle kırsal alanlardaki nüfusun korunmasızlığını artıran kuraklık ve sellere de maruz kalan kuzeydoğu ve kuzeybatı bölgelerinde yoksulluk en yoğun biçimde görülmektedir. Devam eden güvensizlik, şiddet, sosyal bozulma ve ekonomik zorluklar kalkınmayı engellemekte, kadınlar ve çocuklar için gıda ve beslenme güvensizliği ile kişisel güvenlik zafiyetini artırmaktadır. El yapımı bomba gibi patlayıcı silahlar ve hava saldırıları siviller için önemli tehditler oluşturmaktadır. Çatışma nedeniyle yerinden edilen aileler güvenliğe, yiyeceğe, suya ve sığınağa erişimden yoksundur.⁸ Koruma ve çocuk koruma sektörü yeterli finansmana sahip değildir ve çocuk işçiliğine koruma sektöründe öncelik verilmemektedir. Okullar da dâhil olmak üzere tüm hükûmet ve STK hizmetleri baskı altındadır ve yapılacak iş fazla olduğundan çalışan çocukların ailelerine özel destek sağlama konusunda bir isteksizlik mevcuttur. Yerelde çocukların genç yaşta çalışmaya başlaması beklenmektedir ve hükûmet odaklanılması gereken daha önemli konuların olduğunu düşünmektedir.

2 BM kuruluşu ve bir uluslararası STK yakın zamanda çatışmaların durulduğu, bu çatışmalardan yeni etkilenmeye başlamış bir bölgede ortaklaşa müdahale başlatacaktır. Program şunları amaçlamaktadır:

- Beslenme: tedavi edici ve ek beslenme merkezleri kurmak, kamplarda ve ev sahibi topluluklarda yerinden edilmiş kişilere genel gıda yardımı dağıtmak,
- Geçim kaynakları: beslenme merkezlerini kullanan hanelere yönelik hedefli nakit yardımları, nakit hibeler yoluyla tarımsal geçim kaynaklarını desteklemek, tohum ve aletlere erişim ve canlı hayvan varlığını yeniden oluşturmak,
- Sağlık: Tıbbi tesislerin ve sosyal yardım kliniklerini (yeniden) inşa etmek ve personel sayısını artırmak,
- Lojistik ve kamp yönetimi: Ulaşılması zor alanlardaki operasyonları desteklemek için insani yardım topluluğu genelinde kara ve hava lojistik gereksinimlerini desteklemek, su, sanitasyon ve hijyen sağlamak da dâhil olmak üzere 25 ÜYEK kampında kamp yönetimi.

Büyük bir uluslararası bağışçı yakın zamanda yerinden edilen toplulukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik temel ihtiyaçların karşılanması yoluyla güçlü düzeyde çocuk koruma içeriği entegre edilmiş geniş çaplı bir insani yardım program için teklif çağrısı yayımlamıştır. Finansman başlangıçta bir yıllık bir müdahale için olup koruma izleme ve raporlama kriterlerinin karşılanması ve sektörler arasında etkin uyum sağlanmasına dayalı olarak 2-3 yıl daha yenilenme olasılığı bulunmaktadır. Teklif çağrısında eğitim alanında çalışan kuruluşların ekipler oluşturması ve uzmanlıkların birbirini tamamlaması çerçevesinde ortaklaşa çalışması gerektiği vurgulanmıştır. Siz de bu finansman için teklif sunan çok kurumlu bir konsorsiyumun parçasısınız.

1. Çocuk: Mate 11 yaşındadır. Kronik gıda güvensizliği döngülerinden etkilenen bir bölgede yaşamaktadır. Önceden anne ve babasının çiftliğinde çalışmaktaydı ama araziyi satmak zorunda kalınca çiftliği kaybettiler. Küçükken sadece kısa bir süreliğine okula gitmiştir. Ancak teyzesi ona hâlihazırda hikâyeler okumakta ve okuma-yazma öğretmektedir. Bölgede olanaklar sınırlıdır. Mate'nin ailesi ona iyi davranmaktadır ve

⁸ <https://www.wfp.org/countries/nigeria>

kendisine bakıldığı, arkadaşlarıyla zaman geçirmesine izin verildiği için ailesiyle yakın çalışmaktan memnundu. Anne ve babası araziyi kaybettiği için yaşadığı köyün yakınındaki bir çiftlikte çalışmak zorunda kaldı. Sabah saat 4'te evden çıkıp 5'ten 11'e kadar, ardından öğleden sonra 3'ten akşam 7'ye kadar çalışmaktadır. Öğle saatlerinde Mate çiftlikte çalışan diğer insanlarla birlikte dışarıda kavurucu sıcakta sigara içmektedir. Yaptığı işler arasında ekim, budama, yabancı otların temizlenmesi ve böcek ilaçlama yer almaktadır. Bazen traktör sürmektedir. Ellerinde, kollarında ve bacaklarında çok sayıda kesik mevcuttur. Mate işverenin kendisine kötü davrandığını, kendisini uzun saatler boyunca çalıştırdığını ancak işinin tehlikeleri hakkında bilgilendirilmediğini bildirmiştir. Hafta sonları dâhil, günde ortalama 8 ila 10 saat çalışmaktadır. Annesi 2 yıl önce öldüğü için evde babası, 2 küçük erkek kardeşi ve ablasıyla birlikte yaşamaktadır. Ailesinin hayvanlarının bakımına ve su getirmesine yardımcı olmaktadır. Babası kamyon şoförü olarak çalışmakta ve sık sık yolculuk yapmaktadır. Bölgede çiftçilere destek veren STK'ler mevcuttur ancak Mate'nin ailesi topraklarını kaybettiği için destek almaya hak kazanamamıştır. Birkaç hafta önce arkadaşlarından biri yerden parlak bir şey almış ve bu şey patlamıştır.

2. Çocuk: Mohamad 13 yaşındadır. Çatışmalar nedeniyle yerinden edilmiştir. Büyük bir şehirde kavşaklarda mendil satmakta ve dilenmektedir. Mohamed çatışmalardan ötürü yerinden edilmeden önce ilkokuldaki son yılını okumuştur. Ailesine yardım ettiği dönemlerde okula gidemediği için hayatı boyunca eğitim-öğretimden mahrum kalmıştır. Anne ve babası hiç okula gitmemiştir ve okuma yazmaları yoktur. Mohamed sokakta çalıştığı için polis tarafından defalarca tutuklanmış, ancak ailesine bakan tek kişi olduğu anlaşılınca serbest bırakılmıştır. Annesi trafikte ezilmesinden, diğer çocuklar veya yayalar tarafından dövülmesinden veya kaçırılmasından korktuğunu ifade etmektedir. Mohamed bir keresinde kendisine araba çarptığında ağır yaralanmış ve bacağına dikiş atılması gerekmiştir. Öte yandan sık sık civar dükkânlarda çalışan tüccarlar tarafından dövülmektedir. Çatışmalardan bu yana bina enkazları arasında geri dönüşüm için malzeme toplamaya da başlamıştır. Gün boyunca çalışmakta ve ailesine malzeme, para ve yiyecek sağlamak için sık sık şehir boyunca uzun mesafeler yürümektedir. Ailede düzenli geliri olan babası çatışmada öldürülmüştür. Mohamed şimdi annesi ve küçük erkek kardeşleriyle birlikte şehrin gecekondu bölgesindeki bir kulübede yaşamaktadır, gecekondu güvensizdir ve bölgedeki erkek çocuklarının çoğu madde bağımlısıdır ancak bir kuruluş sokak çocukları için bir uğrak merkezi işletmektedir ve Mohamed bazen burada futbol maçlarına katılmaktadır.

3. Çocuk: Sara 16 yaşında bir kız çocuğudur. Çatışmalardan etkilenen bir köyde büyümüştür. Ailesi yerinden edildikten sonra annesi borçlanmış ve her gün yürüyerek iki saat yol gittiği büyük bir kasabadaki bir ailenin yanında çalışmak zorunda kalmıştır. Sara 2 yıldır tam zamanlı ev işçisi olarak çalışmaktadır. İlkokulu bitirmemiştir ve okuma yazması iyi değildir. İşverenleri ona nadiren ücret ödemekte ve onu taciz etmektedir. Yanında çalıştığı aile fertleri ücretini istediğinde onu dövmekte ve ailenin erkeği karısının evde olmadığı zamanlarda onu taciz etmektedir. Sadece alışverişe gitmek ve su getirmek için evden çıkmasına izin verilmektedir. Ailesiyle hiçbir teması yoktur. Sara erken kalkmakta ve gününün çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek ve alışverişe giderek geçirmektedir. Su noktasında diğer kızlarla konuşmaktan hoşlanmaktadır. Hanenin tüm işleri bittikten sonra geç saatte yatabilmektedir. Ülkenin kuzeyinde çatışmalar arttığından bu yana evde başkaları da kalmaya başlamış ve hayat daha da zorlaşmıştır. Sara daha çok çalışmak zorundadır, evde yabancı erkekler vardır ve artık kulübenin dışında uyumaktadır. Dışarıda oynayan diğer çocukları görmekte ama onlara katılamamaktadır.

4. Bölüm: Faaliyet: Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik savunuculuğun güçlendirilmesi

Katılımcıların her hedef grup için savunuculuk önceliğini belirlemelerine yardımcı olmak için yukarıdaki ve aşağıdaki tabloda bulunan vaka çalışmalarını kullanın.

Savunuculuk öncelikleri	Savunuculuk önceliklerine ulaşma stratejileri	Potansiyel Zorluklar, Fırsatlar, Kapasiteler	Birlikte çalışılacak kilit paydaşlar	Zaman çizelgesi	Bütçe

Bağlama uygun ek brifingler ekleyin

- Önemli hükûmet yetkilisi
- Yakın zamanda ABD'den gelen, sadece 1 günlüğüne bölgede bulunan bağışçı
- Cenevre'den gelen küresel gıda güvenliği geçim kaynakları kümesi koordinatörü

8. Oturum: Topluluklarla çalışma, 1. Bölüm

8. Oturum Tartışması: Topluluk normlarının ve çocuk işçiliğine ilişkin tutumların anlaşılması

TARTIŞMA SORULARI	
Topluluk "çocuğu" nasıl tanımlıyor, "gençliği" ya da "ergenliği" nasıl tanımlıyor?	
Topluluklar çocuk işçiliğini nasıl anlıyor? Çocuk işçiliği çocukların gelişimi ve bakım verenlerle ilişkili olarak nasıl anlaşılıyor (örneğin roller, sorumluluklar, beklentiler, yetişkinliğe geçiş törenleri, çocuklar için kabul edilebilir çalışma düzeyleri neler)?	

Toplulukların çocuk işçiliğine/en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine karşı tutumu nedir? Acil durumdan bu yana bu tutum değişti mi?	
Toplulukta çocukların çalışıyor olması korunmalarını etkiliyor mu?	
Topluluğun kanaatine göre toplulukta çalışan çocukların karşılaşabileceği “zararlar” veya risk faktörleri nelerdir? Riskler nasıl anlaşılıyor?	
Çalışan çocuklar veya özellikle en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği kapsamında çalışan çocuklara yönelik toplulukta tartışılması veya ele alınması zor olan riskler ve zararlar var mı? Varsa, bunlar neler? Neden?	
Ailelerin çocuk işçiliğini meşrulaştırmak için kullandığı temel nedenler (toplum ve toplumsal cinsiyet normları) nelerdir? Bunlar cinsiyetler arası farklılık göstermekte midir?	
Hangi inançlar ve kültürel tutumlar (toplum ve toplumsal cinsiyet normları) çocuk işçiliğini önlemeye yardımcı olabilir?	
Farklı nüfus grupları arasında çocuk işçiliğine ilişkin kanaatler ve kültürel tutumlar arasında (acil durumdan doğrudan ve dolaylı olarak etkilenenler, toplumsal, etnik, dinî veya diğer gruplar ya da farklı yaşlar ve cinsiyetler arasında) farklılıklar var mı?	

8. Oturum: Topluluklarla çalışma, 2. Bölüm

8. Oturum Faaliyeti: İnsani yardım bağlamlarında çocuk işçiliğiyle mücadele etmek için topluluklarla birlikte çalışma

1. Model: Farkındalığın artması

Kuruluşun topluluk düzeyindeki faaliyetlerinin amacı çocukların, ailelerinin ve yerel toplulukların çocuk işçiliği ve diğer çocuk koruma risklerini belirleme, bu başlıklardaki sorunları önleme ve bunlara müdahale etme kapasitelerini güçlendirmektir. Kuruluşun amaçlarından biri toplulukları duyarlı hâle getirmek ve çocuk hakları, çocuk işçiliği ve onun en kötü biçimlerine karşı korunma konusunda farkındalık yaratmaktır. Topluluk düzeyinde risk ve kaynak haritalaması topluluktaki öncelikli çocuk işçiliği ve koruma endişelerini belirlemek amacıyla topluluk üyelerinin ve çocukların katılımıyla geliştirilmiştir. Risk ve kaynak haritalaması çocuk işçiliği öncelikleri ve çocukların kendi endişeleri, topluluklarındaki yüksek riskli ve düşük riskli faaliyetler ve alanların yanı sıra çocuk işçiliğinin topluluktaki sorumluları hakkında iyi bir bulgu sağlamıştır.

Topluluk düzeyindeki yapılar bu bilgilerden yola çıkarak enkazlarda çalışan çocuklar, tarımda zararlı işler, kız çocuklarının ev işleri, işverenlerin uyguladığı şiddet ve çocukların iş aramak için şehirlere göç etmesi gibi öncelikli çocuk işçiliği konuları ile tek reisli hanelerdeki bakım verenler, çiftçiler ve işverenler gibi öncelikli hedef grupları belirlemiştir.

Yapılar daha sonra topluluğun öncelikli konuların yanı sıra tüm çocuklar için eğitimin önemi ve etkilenen ve dezavantajlı topluluklarda çocukların çalışmaktan alıkonularak okula kaydedtirilmesinin önemi hususunda farkındalığı artırmak için kamuya açık tartışmalar ve mitingler, duyarlılaştırma ve eğitim çalışmaları, ev ziyaretleri düzenleme ve sokak tiyatrosu gibi bir dizi farklı yöntem kullanmıştır. Sokak tiyatrosunun tüm toplumun ilgisini çekmede ve izleyiciyle etkileşim yoluyla onları çocuk işçiliğine ve toplumsal sorunlara çözüm bulma sürecine dâhil etmede etkili olduğu görülmüştür. Bu yöntem insanları eğitmek, bilgilendirmek ve eğlendirmekle birlikte topluluk üyelerinin günlük yaşamda fark edemeyeceği ya da gözden kaçırılabilen noktaları görmesine yardımcı olabilmektedir. İnteraktif gösteriler çocuk işçiliğinin tehlikeleri ve eğitimin yararları ile ilgili mesajlar aktarmakta, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği türlerinden bazıları da dâhil olmak üzere çocukları ve işi ilgilendiren günlük durumları tasvir etmektedir. Oyunlarda oyuncuların izleyiciye dönüp örneğin çocuk ev işçisi çalıştıran işverenin çocuğun okula gitmesine ve kendi çocukları ile aynı fırsatlardan yararlanmasına izin vermesinin gerekip gerekmediği gibi konularda fikirlerini sorduğu senaryolar sunulmaktadır. Bu, oyuncular ile izleyiciler arasında ve izleyicilerin kendi içinde canlı tartışmalara yol açmaktadır.

2. Model: Çocuk işçi olarak çalışan çocukların belirlenmesinde ve yönlendirilmesinde topluluğun katılımı

Kuruluşun topluluk düzeyindeki faaliyetlerinin amacı çocukların, ailelerinin ve yerel toplulukların çocuk işçiliği risklerini belirlemek, bu başlıktaki sorunları önlemek ve bunlara müdahale kapasitelerini güçlendirmektir. Kuruluş aynı zamanda resmî çocuk koruma hizmetlerinin kapasitelerini güçlendirmek ve resmî ve topluluk temelli gayrîresmi hizmetler arasındaki bağlantıları sağlamak için ulusal ve yerel yönetimlerle ve devlet dışı aktörlerle birlikte çalışmaktadır. Kuruluşun hedeflerinden biri çocuk koruma kuruluşu tarafından sağlanabilecek vaka yönetimi hizmetlerinden yararlanmaya uygun, çocuk işçi olarak çalışan veya çalışma riski altında olan kız ve erkek çocuklarının belirlenmesi konusunda topluluklara destek olmaktır. Çocuk koruma endişelerini gidermek amacıyla topluluk düzeyinde faaliyetler sunmak için toplulukların çocuk koruma komiteleriyle birlikte çalışmaktadır.

Yapılara çocuk işçiliği vakalarının nasıl belirleneceği, raporlanacağı veya kuruluşa iletileceği konusunda özel eğitim verilmiş ve belirlenen çocuk işçiliği vakalarına nitelikli ve hızlı müdahale sağlama kapasitelerini artırmak için haftalık koçluk sağlanmıştır. Yapılar çocuk işçi olarak çalışan veya

çocuk işçiliği riski altında olan çocukların bulunduğu aileleri tespit etmek, desteklemek ve düzenli olarak izlemek için planlar oluşturmuştur. Kuruluşun çocuk koruma personeli tespit edilen tüm vakaları tartışmak üzere belirlenmiş yapı üyeleriyle haftalık olarak bir araya gelmiş ve yönlendirme ve takip konusunda atılacak adımlar üzerinde anlaşmaya varmıştır. Her çocuk için temel verilerin ve takip bilgilerinin belirlenen formlara kaydedilmesi ve çocuk koruma organizasyonu tarafından işletilen vaka yönetim sisteminde saklanması sağlanması amacıyla temel tespit, belgeleme, yönlendirme ve takip formları dâhil olmak üzere tüm veriler temel vaka yönetimi araçlarına kaydedilmiştir.

Yapılar, risk altındaki çocukları belirleyerek, onları çocuk koruma ve eğitim aktörleriyle topluluk düzeyinde ilişkilendirerek ve çocuklar ile aileleri bireysel olarak takip ederek çocuk işçi olarak ve en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği kapsamında çalışan çocukların yeniden entegrasyonunda önemli bir rol oynamaktadır. Bir çocuğun özel desteğe ya da okula, yerel olarak kurulmuş erken çocukluk merkezine veya Çocuk Dostu Alanlara (CFS) yönlendirilmeye ihtiyacı olduğu tespit edildiğinde uygun topluluk hizmetini bulmak için yapıya danışılmaktadır.

Kuruluş ve topluluk, mevcut hizmetlere dayalı bir yönlendirme mekanizması geliştirmek ve bir vakanın güvenli ve gizli bir şekilde nasıl belirleneceği, yönlendirileceği ve devamında takibinin nasıl yapılacağı konusunda rehberlik sağlamak için birlikte çalışmıştır. Etkilenen bölgelerde devletin sosyal hizmet uzmanlarının sınırlı olması nedeniyle vakaların takibi kuruluş tarafından ve mümkün olduğu durumlarda yerel Sosyal Refah Bürosu ile koordineli olarak yürütülmüştür. Düşük ve orta riskli vakalarda vakayı tespit eden topluluk üyesi takipten sorumlu olmuştur. Bu sorumluluk çocuğa, bakım verenlere ve hizmet sağlayıcılara eşlik etmeyi, çocuk ve bakım verenlerle tartışıp sonraki adımlar konusunda onları bilgilendirmeyi içermiştir. Program boyunca kuruluş personeli devam eden vakaların takip sürecini tartışmak üzere her bir topluluk üyesiyle bir araya gelmiştir. Yüksek riskli veya acil vakalarda kuruluştan bir çocuk koruma görevlisi sorumlu vaka çalışanı olmuştur.

3. Model: Topluluklarda çocuk işçiliğinin izlenmesi

Kuruluşun amacı sokakta yaşayan çocuklar ve çalışan çocuklar için bir merkez işletmektir. Kuruluş son zamanlarda kuzeyde yaşanan çatışmalardan etkilenen toplulukların akın ettiği büyük bir kasabada faaliyet göstermektedir ve kuruluşun çatışmalardan etkilenerek yerinden edilmiş çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için uyum sağlaması gerekmiştir.

Kasabada artmakta olduğu görülen çocuk işçiliğine müdahale stratejisinin bir parçası olarak kuruluş, örgün ve yaygın eğitim programları ve okullar aracılığıyla eğitimle ilgili faaliyetler ile bağlantı kurmak ve bunları teşvik etmek amacıyla polis, yasal yetkililer, çocuklar, gençler, öğretmenler ve kadın grupları üyelerinden oluşan topluluk çocuk işçiliği izleme komiteleri oluşturmuştur.

Bu komitelerin hedeflerini ve faaliyetlerini tartışmak ve bir eylem planı oluşturmak amacıyla çocuklar, gençler, kadınlar ve öğretmenler dâhil farklı topluluk üyelerine yönelik özel çalıştaylar düzenlenmiştir. Çocuk işçiliği izleme komiteleri polis, tıp uzmanları, ebeveynler, avukatlar, işverenler, çocuk bakım merkezleri ve topluluk liderleri de dâhil olmak üzere ilgili herkesin güçlü bağlılığını teşvik eden resmî bir süreç ile kurulmuştur. Genel amaç toplumda 15 yaşın altındaki tüm çocukların okulda olmasını teşvik edecek bir ortam yaratmaktır.

Çocuk işçiliği izleme komiteleri kendi topluluklarında aktif olarak çalışmakta, çocuk işçiliği konusunda bilgi toplamakta, gerekirse işverenlere karşı eylem başlatmakta, ebeveynleri ve işverenleri bilgilendirmekte, toplumda genel farkındalığı artırmakta ve okula kaydı desteklemektedir. Çocuk işçiliği izleme sistemi çocukların okula devamlılığı ve performansını izlemesinin yanı sıra çocukların refahını, çalışma koşullarını ve çalışma saatlerini kontrol etmek ya da çocukların çalıştırılmadığından emin olmak için topluluktaki çocukların bir araya geldiği veya çalıştığı iş yerlerini ve mekânları izlemektedir.

4. Model: Çocuk işçi olarak çalışan çocukların topluluk düzeyinde/yönetimindeki faaliyetlere güvenli bir şekilde dâhil edilmesi

Bu kuruluşun amacı çocukların koruyucu ortamını güçlendirmek ve yeniden inşa etmektir. Kuruluş çocuklar, bakım verenler ve diğer topluluk üyeleri de dâhil olmak üzere topluluğun çocukların güvenliğini sağlama ve sağlıklı gelişimlerini destekleme konusunda önemli bir role sahip olduğuna inanmaktadır. Topluluk ve çocuklar acil durumlarda genellikle ilk tepki veren kişilerdir. Çocukların ve yetişkinlerin bilgi, beceri ve kapasiteleri güçlendirilerek temel riskler daha etkili bir şekilde önlenebilir ve bertaraf edilebilir.

Kuruluşun hedeflerinden biri, çocukları haklarının bilincine varması ve çocuk işçiliği ve sömürsünden korunmasını sağlamak suretiyle topluluk düzeyindeki faaliyetlerde onları harekete geçirmektir. Faaliyetlerinin bir parçası olarak kuruluş, toplulukta çevre eğitimiyle ilgili önceden gerçekleştirilmiş bir proje kapsamında oluşan ve hâlen varlığını koruyan gençlik liderleri grubundan faydalanmayı başarmıştır. Bu grupların toplulukta kendi faaliyetlerini düzenlemeleri desteklenmiş, ayrıca risk ve kaynak haritalaması ile topluluktaki risklere müdahale edecek eylem planlarının geliştirilmesi dâhil olmak üzere çocukları etkileyen konularda da bu gruplara danışılmıştır. Risk ve kaynak haritalaması süreçlerine katılmak üzere okula giden, gitmeyen, çalışan, biyolojik aileleriyle ve koruyucu ailelerle yaşayan farklı çocukları temsilen farklı yaşlardan erkek ve kız çocuklarına ayrı gruplar oluşturulmuştur. Çizim yapma ve grup tartışmaları gibi çocuk dostu yöntemler aracılığıyla çocuklar topluluklarında tecrübe ettiği veya farkında olduğu değişik riskleri belirlemiş ve iş yerleri, evler, okullar ve diğer toplumsal mekânlar da dâhil olmak üzere çevrelerindeki güvenli ve güvensiz yerlerin haritasını çıkarmıştır. Son olarak destekleyici hizmetler veya kaynaklar belirlenmiş ve haritalama süreçlerine dâhil edilmiştir. Bu, çocuk işçiliği öncelikleri ve çocukların kendi endişeleri, topluluklarındaki yüksek riskli ve düşük riskli faaliyetler ve alanların yanı sıra çocuk işçiliğinin topluluktaki sorumluları hakkında iyi bir bulgu sağlamıştır.

Kuruluş, çocuk işçiliği ve çocuk koruma alanında gençlik gruplarının kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik çocuk işçiliği yapan veya çocuk işçiliği riski altında olan çocukların güvenli ve gizli bir şekilde tespit ve sevk edilmesine yönelik de olmak üzere bağlama özel çeşitli kılavuzlar hazırlamıştır. Gençlik grupları eğlence veya yaşam becerileri kazandırma faaliyetlerinde çocukların yönlendirilebileceği bir yönlendirme hizmeti olarak çocuk işçiliği riski altında olan ya da çocuk işçiliği ve onun en kötü biçimlerinde çalışan çocukların belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Olgunlaşmadan çalışmaya başlamanın tehlikeleri ve okula gitmenin yararları konusunda akranları arasında farkındalık yaratmak için topluluktaki gençlik grupları güçlendirilmiştir. Grup üyeleri çocuk haklarının ve eğitimin öneminin altının çizilmesi ile çocuk işçi olarak çalışan veya çocuk işçiliği riski altında olan çocukların izlenmesi süreçlerine dâhil edilmiştir.

Kuruluş akran eğitimcilerine yönelik özellikle topluluk içerisindeki çocuk işçiliğine ve eğitime odaklanan tamamlayıcı eğitimler tasarlamış ve yürütmüştür. Gençler çevre, çocuk işçiliği, çocuk hakları ve iletişim gibi çeşitli konularda farkındalık yaratma sorumluluğu üstlenmiş ve topluluk içerisinde gençlik bilinçlendirme faaliyetlerine öncülük etmiştir. Risk altındaki çocukların izlenmesinde rol üstlenirken bir yandan da onlara etkili bir rol model olabilmişlerdir.

9. Oturum: Çalışan çocuklar için çocuk korumaya yönelik grup faaliyetleri

9. Oturum-Tartışma

TARTIŞMA SORULARI	
Bu bağlamda çalışan çocuklar zamanlarını nasıl geçiriyor?	
Bu bağlamda çalışan çocuklar grup faaliyetlerine erişim fırsatlarını nasıl elde ediyor?	
Bu bağlamda çalışan çocukların grup faaliyetlerine erişiminin önündeki engeller nelerdir?	
Aşağıdaki verilen gruplarda farklılıklar var mı? <ul style="list-style-type: none">• Yasal olarak çalışan çocuklar, çocuk işçi olarak çalışan çocuklar, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği kapsamında çalışan çocuklar?• Kız çocukları ile erkek çocukları?• Yaş, engellilik, etnik köken, mülteci statüsü vb.	
1. Vaka Çalışması: Mate 11 yaşındadır. Yaşadığı köyün yakınındaki bir çiftlikte cumartesi dâhil günde 9 saat çalışmaktadır. Yaptığı işler arasında budama, yabancı otların temizlenmesi ve böcek ilaçlama yer almaktadır. Zaman zaman traktör de kullanmakta ve ağaçlardan meyve toplamaktadır. Ellerinde, kollarında ve bacaklarında çok sayıda kesik mevcuttur. Evde ise ailesinin hayvanlarının bakımına yardım etmektedir.	

2. Vaka Çalışması: Mohamad 14 yaşındadır. Büyük bir şehirde kavşaklarda mendil satmakta ve dilenmektedir. Çatışmalardan bu yana bina enkazları arasında geri dönüşüm için malzeme toplamaya da başlamıştır. Bütün gün çalışmakta ve ailesine malzeme, para ve yiyecek sağlamak için genellikle uzun mesafeler yürümektedir.

3. Vaka Çalışması: Sara 2 yıldır tam zamanlı ev işçisi olarak çalışan 16 yaşında bir kız çocuğudur. Yanında çalıştığı ailenin erkeği ücretini istediğinde onu dövme ve karısının evde olmadığı zamanlarda onu taciz etmektedir. Sara ailenin yemeğini pişirmek ve temizliğini yapmak için erken kalkmakta, akşamları ise tüm ev işleri bittikten sonra geç saatlerde yatmaktadır.

4. Vaka Çalışması: William 16 yaşındadır. Dört yıldır bir şantiyede çalışmaktadır. Çalışmaya inşaat için taş kırarak başlamıştır, şimdi de inşaat malzemeleri, su ve çimentonun taşınması ile tuğla döşemesine yardım etmektedir. Günde 13 saat çalışmaktadır. Sırt ve diz ağrıları çekmektedir, göz enfeksiyonu vardır ve kötü biçimde öksürmektedir.

5. Vaka Çalışması: Dian 11 yaşındadır. Anne ve babasının ekmek ve çay sattığı küçük bir kafesi vardır. Okuldan sonra günde 6 saat, hafta sonları ise tüm gün (cumartesi ve pazar günde 10 saat) bu kafede çalışmaktadır. Yerel okula çoğu günler gitmektedir ancak yakın zamanda annesi hastalandığı ve kafede ekmek pişirip satarken yardıma ihtiyaç duyduğu için Dian evde annesinin bakımına yardım etmiş ve okulda daha fazla devamsızlık yapmaya başlamıştır.

6. Vaka Çalışması: Betty 15 yaşındadır. Ailesiyle birlikte kırsalda, sebze yetiştirdikleri, tavuk, inek ve keçi baktıkları küçük bir çiftlikte yaşamaktadır. Annesinin de büyükannesinin de sağlık durumu iyi değildir. Betty günlerinin çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek, alışverişe giderek, hayvanlarla ve sebzelerle ilgilenerek ve kardeşlerine, babasına ve büyükannesine bakarak geçirmektedir.

10. Oturum: Çalışan çocuklar için aile ve bakım veren ortamlarının güçlendirilmesi

10. Oturum Tartışma

TARTIŞMA SORULARI	
1. BÖLÜM	
Ebeveynler ve bakım verenler çocukların çalışmasına ve çocuk işçiliğine nasıl dâhil oluyor?	
Çocukların çalışması, çocuk işçiliği ve çalışan çocuklara nasıl davranıldığı konularında ebeveynlerin ortak görüşleri nelerdir?	
Bakım verenler çocuğun eğitime veya aileye getirdiği gelire ne gibi bir değer atfediyor?	
2. BÖLÜM	

Bu bağlamda çocuk işçi olarak çalışan çocukların ebeveynleri/bakım verenleri açısından sık rastlanan risk faktörleri nelerdir?	
Çalışan çocukların ebeveynlerinin/bakım verenlerinin yeterli gelire ve temel hizmetlere erişiminin önündeki ortak engeller nelerdir?	

10. Oturum: Çalışan çocuklar için aile ve bakım veren ortamlarının güçlendirilmesi

10. Oturum Faaliyeti: Aile güçlendirme eylem planları

1. Vaka Çalışması: Mate 11 yaşındadır. Kronik gıda güvensizliği döngülerinden etkilenen bir bölgede yaşamaktadır. Önceden anne ve babasının çiftliğinde çalışmaktaydı ama araziyi satmak zorunda kalınca çiftliği kaybettiler. Küçükken sadece kısa bir süreliğine okula gitmiştir. Ancak teyzesi ona hikâyeler okumakta ve okuma-yazma öğretmektedir. Bölgede olanaklar sınırlıdır. Mate'nin ailesi ona iyi davranmaktadır ve kendisine bakıldığı, arkadaşlarıyla zaman geçirmesine izin verildiği için ailesiyle yakın çalışmaktan memnundu. Anne ve babası araziyi kaybettiği için yaşadığı köyün yakınındaki bir çiftlikte çalışmak zorunda kalmıştır. Sabah saat 4'te evden çıkıp 5'ten 11'e kadar, ardından öğleden sonra 3'ten akşam 7'ye kadar çalışmaktadır. Öğle saatlerinde Mate çiftlikte çalışan diğer insanlarla birlikte dışarıda kavurucu sıcakta sigara içmektedir. Yaptığı işler arasında ekim, budama, yabancı otların temizlenmesi ve böcek ilaçlama yer almaktadır. Bazen traktör sürmektedir. Ellerinde, kollarında ve bacaklarında çok sayıda kesik mevcuttur. Mate işverenin kendisine kötü davrandığını, kendisini uzun saatler boyunca çalıştırdığını, ancak işinin tehlikeleri hakkında bilgilendirilmediğini bildirmiştir. Hafta sonları dâhil, günde ortalama 8 ila 10 saat çalışmaktadır. Annesi 2 yıl önce öldüğü için evde babası, 2 küçük erkek kardeşi ve ablasıyla birlikte yaşamaktadır. Ailesinin hayvanlarının bakımına ve su getirmesine yardımcı olmaktadır. Babası kamyon şoförü olarak çalışmakta ve sık sık yolculuk yapmaktadır. Bölgede çiftçilere destek veren STK'ler mevcuttur ancak Mate'nin ailesi topraklarını kaybettiği için destek almaya hak kazanamamıştır. Birkaç hafta önce arkadaşlarından biri yerden parlak bir şey almış ve bu şey patlamıştır.

2. Vaka Çalışması: Mohamad 13 yaşındadır. Çatışmalar nedeniyle yerinden edilmiştir. Büyük bir şehirde kavşaklarda mendil satmakta ve dilenmektedir. Mohamed çatışmalardan ötürü yerinden edilmeden önce ilkokuldaki son yılını okumuştur. Ailesine yardım ettiği dönemlerde okula gidemediği için hayatı boyunca eğitim öğretimden mahrum kalmıştır. Anne ve babası hiç okula gitmemiştir ve okuma yazmaları yoktur. Mohamed

sokakta çalıştığı için polis tarafından defalarca tutuklanmış ancak ailesine bakan tek kişi olduğu anlaşılınca serbest bırakılmıştır. Annesi trafikte ezilmesinden, diğer çocuklar veya yayalar tarafından dövülmesinden veya kaçırılmasından korktuğunu ifade etmektedir. Mohamed bir keresinde kendisine araba çarptığında ağır yaralanmış ve bacağına dikiş atılması gerekmiştir. Öte yandan sık sık civar dükkânlarda çalışan tüccarlar tarafından dövülmektedir. Çatışmalardan bu yana bina enkazları arasında geri dönüşüm için malzeme toplamaya da başlamıştır. Gün boyunca çalışmakta ve ailesine malzeme, para ve yiyecek sağlamak için şehirde sık sık uzun mesafeler yürümektedir. Ailede düzenli geliri olan babası çatışmada öldürülmüştür. Mohamed şimdi annesi ve küçük erkek kardeşleriyle birlikte şehrin gecekondu bölgesindeki bir kulübede yaşamaktadır, gecekondu güvensizdir ve bölgedeki erkek çocukların çoğu madde bağımlısıdır ancak bir kuruluş sokak çocukları için bir uğrak merkezi işletmektedir ve Mohamed bazen burada futbol maçlarına katılmaktadır.

3. Vaka Çalışması: Dian 12 yaşındadır. Anne ve babası ekmek ve çay sattığı küçük bir kafe işletmektedir. Dian kafede hafta içi okuldan sonra saat 15.00'ten 21.00'e kadar ve hafta sonları (cumartesi ve pazar 08.00'den 18.00'e kadar) çalışmaktadır. Çoğu günler bulunduğu yerdeki ilkokula gitmektedir ancak annesi son zamanlarda hastalandığı için evde ve kafede daha fazla yardıma ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda da Dian daha fazla devamsızlık yapmaya başlamıştır; Dian mahalle fırınında ekmek pişirilmesine yardım etmekte, bunları kafede satmakta ve annesine bakmaya yardımcı olmaktadır. Okulu çok sevmektedir, derslerinde de hep başarılı olmuştur ancak son zamanlarda sınıftaki diğer kızlardan bazıları devamsızlık yaptığı ve kıyafetleri eski ve kirli olduğu için kendisine zorbalık yapmaya başlamıştır.

4. Vaka Çalışması: Betty 15 yaşındadır. Annesi, babası, büyükannesi ve dört küçük kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Sebze yetiştirdikleri, tavuk, inek ve keçi besledikleri kırsaldaki küçük çiftliklerinde haftada 70 saatten fazla çalışmaktadır. Babasının da büyükannesinin de sağlığı iyi değildir. Babasının bacaklarında ve sırtında sakatlık vardır ve artık çalışmamaktadır. Bölgede olanaklar sınırlıdır ve yakınlarda okul bulunmamaktadır. Betty ilkokulu bitirememiştir, okuma yazması da iyi değildir. Betty günlerinin çoğunu çamaşır yıkayarak, yemek pişirerek, temizlik yaparak, su getirerek, alışverişe giderek, hayvanlarla ve sebzelerle ilgilenerek ve kardeşlerine, babasına ve büyükannesine bakarak geçirmektedir.

**HANEDE/EBEVEYNLERDE VE BAKIM VERENLERDE MÜDAHALE
GEREKTİREN RİSKLERİN ÖZETİ**

RİSKLERİN ELE ALINMASI İÇİN ÖNERİLEN EYLEMLER

12. Oturum: Çocuk koruma vaka yönetimi - Bölüm (1)

12. Oturum-Tartışma Faaliyeti: Bağlamda çalışan çocuklar için vaka yönetimi geliştirilmesi.

	Yaygın Zorluklar	DÜZEY (1-12)
1	Ciddi vaka yükü: İş yükü ve ihtiyaç derinlemesine sistematik vaka yönetim desteğini engellemekte, vaka yönetim hizmeti alamayan önemli sayıda çocuk işçi kalmaktadır.	
2	Topluluktaki bazı gruplar çocuk işçiliğini önleme ve müdahalenin standart bir parçasını oluşturan hizmetlere erişememekte veya bunlara erişimde ek zorluklarla karşılaşmaktadır.	
3	Çocuk işçiliğine alternatif (örgün olmayan eğitim, hane halkına ekonomik destek, mesleki eğitim, ergenler için yaşa uygun ve güvenli istihdam) eksikliği bulunmaktadır.	
4	Yüksek riskli vakalar için özel RSPSD desteği, uygun alternatif bakım gibi uzmanlık hizmetleri yoktur.	
5	Devlet birimlerinin/sistemlerinin iş birliği zorluk yaratan niteliktedir veya müdahalesi sınırlıdır; krizden etkilenen bölgelerde çocuk işçiler devlet desteği ve hizmetlerinden yararlanma konusunda isteksizdir.	
6	Finans, zaman, ölçek ve kaynak kısıtlamaları göz önüne alındığında çocuk işçilerin belirlenmesi açısından zorluklar mevcuttur.	
7	Kırılganlık faktörlerinin ne olduğu konusunda ortak bir anlayış veya anlaşma yoktur ve bu durum hedeflemeyi etkilemektedir.	
8		
9	Veri toplama zordur, izleme mekanizmaları ve eğilimleri belirlemeye/paylaşmaya yönelik vaka yönetimi verilerinin analizi sınırlıdır vs.	
10	Çocuk işçiliğini yeterli ölçüde içeren uyumlaştırılmış kuruluşlar arası prosedürler,	

	rehberler ve vaka yönetimi formları, yüksek riskli vakaların ortadan kaldırılmasına yönelik SOP'ler ve adalet gibi başka sektörlerin katılımı eksiktir.	
11	Vaka çalışanları çocuk işçiliği konusunda eğitilmiş değildir.	
12	Program finansmanı/operasyonları çocuk işçiliğine/çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine yönelik nitelikli müdahale ve vaka yönetimi yapılabilmesi için yeterince uzun vadeli değildir.	

13. Oturum: Çocuk koruma vaka yönetimi - Bölüm (2) Oturum 12-Vaka çalışanları için kapsamlı değerlendirme





13. Oturum: Çocuk koruma vaka yönetimi - Bölüm (2)

12. Oturum Tartışma Faaliyeti: Vaka çalışanları için sık karşılaşılan günlük zorluklar

	Vaka çalışanları için sık karşılaşılan günlük zorluklar	DÜZEY (1-12)
1	Topluluklarda çocukların tespit edilmesinde özellikle kayıt dışı sektör, ev işleri, daha az görünür çalışma biçimleri gibi zorluklar vardır.	
2	Değerlendirmeleri önerilen zaman zarfında yapacak yeterli sayıda vaka çalışanı yoktur.	
3	Her bir çocuk için vaka yönetimi sağlamak ile ayrıntılı değerlendirme bilgileri	

	toplamak veya tüm aileye derinlemesine yardım sağlamak için yeterli zaman yoktur.	
4	Vaka planları her zaman ihtiyaçlara değil, hizmetlerin kullanılabilirliğine; yani neye ihtiyaç duyulduğuna değil, neyin sunulabildiğine dayanmaktadır.	
5	Çalışan çocukların karşılaştığı acil zararları azaltmaya yönelik planlama sınırlıdır.	
6	Çalışma hakkı yoktur, hareket kısıtlamaları vardır ve insani yardım erişimi sınırlıdır.	
7	Sektörler arası yönlendirme seçenekleri sınırlıdır.	
8	Devlet yetkililerin iş birliği ve müdahaleleri sınırlıdır.	
9	Mevcut hizmetlerde çocuk işçiliğine ve ÜYEK'lere/yerinden edilenlere yönelik tutumlar ve ayrımcılık bulunmaktadır.	
10	Çocuk işçiliği (temel kavramlar) ve mevcut hizmetler (haritalama/kullanılabilirlik/hizmet dizini) hakkında bilgiler sınırlıdır.	
11	Farklı çocuklarda veya birden fazla vaka yönetim sisteminin mevcut olduğu durumlarda yollar ve müdahaleler net değildir.	
12	Çalışan çocuklara yönelik vaka yönetiminde toplulukların rolü tutarlı bir şekilde maksimize edilmemiştir veya belirsizdir.	

12. Oturum: Çocuk koruma vaka yönetimi - Bölüm (2)

12. Oturum: İş Yeri Kontrol Listesi

İŞ YERLERİNDE NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR (ILO Hızlı Değerlendirme Kılavuzu 2005'ten uyarlanmıştır)	
Kapalı alanlar (fabrikalar, atölyeler ve ev işlerinin yapıldığı evler) <ul style="list-style-type: none"><input type="checkbox"/> Kimyasallar, deterjanlar<input type="checkbox"/> Kirli ve bakımsız tesisler<input type="checkbox"/> Zayıf duvarlar, çatılar veya zeminler<input type="checkbox"/> Korkuluksuz yüksek yerler<input type="checkbox"/> Açık kablolar<input type="checkbox"/> Yanabilir yüzeyler<input type="checkbox"/> Aşırı sıcak veya nem<input type="checkbox"/> Aşırı soğuk veya kuruluk<input type="checkbox"/> Dar çalışma veya yaşam alanları<input type="checkbox"/> Yetersiz havalandırma<input type="checkbox"/> Toz, gazlar, kötü kokular, gürültü veya titreşim<input type="checkbox"/> Zayıf veya yetersiz aydınlatma<input type="checkbox"/> Kaygan zeminler<input type="checkbox"/> Kısıtlamalar ve istismar (evde ve diğer ev eksenli işlerde kapalı kapılar ardında yaygındır; aşağıya bakın)	Çalışma koşulları <ul style="list-style-type: none"><input type="checkbox"/> Günlük çalışma saatleri<input type="checkbox"/> Çalışmanın gün içerisindeki periyodu<input type="checkbox"/> Haftalık iş günü sayısı<input type="checkbox"/> Haftalık çalışma saatleri<input type="checkbox"/> Zorunlu veya isteğe bağlı fazla mesai<input type="checkbox"/> Gün içinde verilen molalar<input type="checkbox"/> Tekrarlanma durumunu ve görevin yerine getirilmesi için gereken fiziksel pozisyonu da içerecek açıklamalarla birlikte kız ve erkek çocukları tarafından gerçekleştirilen görevler
Açık alanlar (tarla, sokak, sular) <ul style="list-style-type: none"><input type="checkbox"/> Su altında çalışma<input type="checkbox"/> Yüksekte çalışma<input type="checkbox"/> Yeraltında çalışma<input type="checkbox"/> Dar yerlerde çalışma	Kısıtlamalar ve istismar <ul style="list-style-type: none"><input type="checkbox"/> İzolasyon<input type="checkbox"/> Kilitli kapılar<input type="checkbox"/> Kölelik veya borç esaretinde çalıştırılan çocuklar<input type="checkbox"/> Yasa dışı çalıştırılan çocuklar

<input type="checkbox"/> Ağır yüklerin elle kaldırılması veya taşınması <input type="checkbox"/> Tehlikeli gazlara, maddelere veya işlemlere maruziyet <input type="checkbox"/> Güneşe, sığağa, soğuğa, yağmura veya rüzgâra maruziyet <input type="checkbox"/> Böceklerle, sürüngenlere veya hayvanlara maruziyet <input type="checkbox"/> Araç ve yol güvenliği (tekneler ve arabalar dâhil)	<input type="checkbox"/> Cinsel, fiziksel ve psikolojik taciz <input type="checkbox"/> Sözlü taciz veya tehdit <input type="checkbox"/> Bedensel ceza ve dayak <input type="checkbox"/> Para cezaları <input type="checkbox"/> Sağlık suistimalleri veya yiyecek ve sudan mahrum bırakma
Aletler, makineler, ekipman <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Uygun olmayan el aletleri, keskin nesnelere veya korumasız ekipman <input type="checkbox"/> Güç makineleri, traktörler veya araçlar <input type="checkbox"/> Kaldırma makineleri <input type="checkbox"/> Fırınlar, ateş, dökümhaneler, sıcak ütüler veya kaynak hamlaçları <input type="checkbox"/> Basınç tankları <input type="checkbox"/> Öğütücüler veya zımparalar <input type="checkbox"/> Dondurucular 	Acil durum ve kişisel bakım <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Kıyafet ve ayakkabının uygunluğu <input type="checkbox"/> Koruyucu ekipman ve güvenlik donanımının yeterliliği ve bakımı <input type="checkbox"/> İçme suyu ve tuvalet ya da sıhhi tesislerin mevcudiyeti ya da kullanım kısıtlamaları <input type="checkbox"/> Çalışma, yemek yeme ve yaşama mekânlarının ayrı kullanımı ve buralarda yemeğin sağlanıp sağlanmadığı <input type="checkbox"/> Hekime, sağlık hizmetlerine erişim, ilk yardım çantası, yangın söndürücüler veya can yeleklerinin mevcudiyeti <input type="checkbox"/> Kullanıma hazır ve işaretlenmiş acil durum çıkışları

13. Oturum: Çocuk koruma vaka yönetimi - Bölüm (2)

12. Oturum - Çocuk işçiliğindeki çocuklara yönelik Vaka Planlama ve zarar azaltma stratejileri

Vaka çalışanlarının eğitimi için derinlemesine vaka temelli bir uygulama gerektiğinde aşağıdaki faaliyetler eklenebilir:

1. Küçük gruplara ayrılın (konuma/organizasyona göre)
2. Her grup krizde tarım, inşaat, ev işçiliği, kahvehane ve sokak işleri gibi yerel açıdan yaygın/ilgili olan başka bir çocuk işçiliği alanına odaklanmalıdır. Katılımcılar [3. ETKİNLİK BEDEN HARİTALAMA](#)'yı yapmışsa aynı vaka örnekleri kullanılabilir.
3. Her gruba çocukların daha ayrıntılı anlatıldığı bir vaka tanımı verin ve takımlara iş ve ev hayatlarındaki her vakayla ilgili ana tehlikeleri ve riskleri tartışması/tanımlaması için 15 dakika zaman verin.

ÖRNEK VAKA PLANI

Vaka planını tamamladıktan sonra bu formun bir kopyası hem çocuğa hem de ebeveyne veya bakım verene verilmelidir.

VAKA PLANLAMA TOPLANTISI AYRINTILARI

Planlama toplantısında bulunmasını istediğiniz katılımcılar

PLANLAMA MATRİSİ

Saptanan risk/tehlike:

Çıktı 1	Çıktı için eylem noktaları	Her eylem noktasından sorumlu kişi	Tamamlama tarihleri	İhtiyaç duyulan kaynaklar
	Bu çıktıya göre ilerleme nasıl ölçülecek?			

Saptanan risk/tehlike:

Çıktı 2	Çıktı için eylem noktaları	Her eylem noktasından sorumlu kişi	Tamamlama tarihleri	Mevcut kaynaklar	İhtiyaç duyulan kaynaklar
	Bu çıktıya göre ilerleme nasıl ölçülecek?				
Saptanan risk/tehlike:					
Çıktı 3	Çıktı için eylem noktaları	Her eylem noktasından sorumlu kişi	Tamamlama tarihleri	İhtiyaç duyulan kaynaklar	
	Bu çıktıya göre ilerleme nasıl ölçülecek?				

Saptanan risk/tehlike:

Çıktı 4	Çıktı için eylem noktaları	Her eylem noktasından sorumlu kişi	Tamamlama tarihleri	İhtiyaç duyulan kaynaklar
	Bu çıktıya göre ilerleme nasıl ölçülecek?			
Saptanan risk/tehlike:				
Çıktı 5	Çıktı için eylem noktaları	Her eylem noktasından sorumlu kişi	Tamamlama tarihleri	İhtiyaç duyulan kaynaklar
	Bu çıktıya göre ilerleme nasıl ölçülecek?			
BÖLÜM 3: YÖNLENDİRME MATRİSİ				
Gerekli yönlendirme	Yapılan yönlendirme		Beklenen çıktı	

Sağlık	Aciliyet	
Psikososyal	Aciliyet	
Sığınaklar	Aciliyet	
Hukuk	Aciliyet	
Eğitim	Aciliyet	
Geçim Kaynakları	Aciliyet	
Diğer (açıklayınız)	Aciliyet	

ÖRNEK GÜVENLİK PLANI

ÇOCUĞUN ADI		YAŞ		CİNSİYET	
		ÇOCUĞUN STATÜSÜ			
Güvenlik Planına dâhil olan katılımcılar (Lütfen mümkün olduğu durumlarda bakım vereni ve çocuğu dâhil edin)					Çocuğa yakınlığı

VAKA
ÇALIŞANININ
ADI:

GÜVENLİK PLANININ
OLUŞTURULMA TARİHİ

SÜPERVİZÖR İMZASI:	<i>Denetmen tarafından incelenecek ve imzalanacaktır:</i>	GÜVENLİK PLANININ İNCELENME TARİHİ:	
ACİL MÜDAHALE GEREKTİREN GÜVENLİK TEHDİTLERİNİN ÖZETİ (İş yerinde şiddet, istismar, ihmal, sömürü ve fiziksel tehlikelere maruziyet, tehlikeli davranışlar, denetim, konum, kimlerin dâhil olduğu vb. ile ilgili bilgiler)		GÜVENLİK TEHDİTLERİNİN ELE ALINMASI İÇİN ANLAŞILAN EYLEMLER (Çocuğun güvenliğinin sağlanması için her katılımcının yapmayı kabul ettiği belirli eylemleri ve bunların hangi zaman diliminde yapılacağını ekleyin.)	

14, 15 ve 16. Oturum: Çocuk işçiliğini önleme ve müdahaleye yönelik Faaliyet Genişletme fırsatları

Arzu edilen çıktı (Ele alınması gereken potansiyel sorun/zorluk VEYA Çocuk işçiliğinin entegre edilebileceği ya da müdahalenin bu yönde güçlendirilebileceği, devam eden/planlanmakta olan faaliyet (Ne))	Bu nasıl yapılabilir? Konuyu ilerletmek için somut eylem veya adımlar.	Kim tarafından gerçekleştirileceği (sektör/kurum) ve diğer kilit paydaşlar	Gerekli kaynaklar	Potansiyel riskler

Koordinasyon mevzuu nasıl kolaylaştırabilir veya iyileştirmeye yardımcı olabilir/nasıl bir rol oynayabilir? Koordinasyon nasıl faydalı olacak şekilde geliştirilebilir (somut/operasyonel adımlar).				
Eylem planının veya gerekli adımların etkili bir şekilde uygulanması için nasıl bir kapasite geliştirmeye ihtiyaç duyulacaktır?				

14. Oturum: Tartışma: Eğitim. Eğitim ortamlarında çocuk işçiliği senaryoları

Daniel

13 yaşındaki Daniel ailesi ile birlikte kırsalda küçük bir kasabada yaşamaktadır. Daniel salgın öncesi okula gitmekteydi. Covid-19 salgını nedeniyle okulların uzun süre kapalı kalmasının ardından Daniel çalışmaya başlamıştır. "Evde yapacak hiçbir şey yoktu. Ailem çok fakirdi. Ailemin küçük bir işletmesi vardı, ancak kapanma döneminde çok müşteri kaybettiler ve borçlanmak zorunda kaldılar. Öylece oturup beklemek istemedim, kardeşlerim çok açtı. Okulda bize yemek veriyorlardı ama okullar kapanınca bundan da faydalanamaz olduk. Çalışmazsam hayat daha da zor olacak ve okullar açılrsa bile asla okula geri dönecek paramız olmayacak."

Sana

15 yaşındaki Sana deprem olduğunda okuldaydı. Sınıfı yıkılmasa da duvarların ve çatıların çökmesiyle bazı sınıflar depremden ciddi hasar gördü ve bazı çocuklar yaralandı. Sana babası, yaşı ilerlemiş büyükannesi ve büyükbabası ve küçük kardeşleriyle birlikte yaşamaktadır. Az hasarlı sınıfların yanına geçici sınıflar kurulduğu için okul bir süreliğine kapatıldı. "Okul kapatılınca ebeveynlerim çok mutlu oldu. Çok çalıştıkları için su taşımak ve ev işleri için bana ihtiyaçları vardı. Artık okul açıldı, okula dönmeyi sabırsızlıkla bekliyordum ama öğrenmek artık eğlenceli değil, sınıflar gürültülü

ve bana güvenli gelmiyor. Evde ders anlamındaki eksikliklerimi gidermeye ve sınavlara hazırlanmaya çalışıyorum ancak ailem de sürekli benden yardım istiyor. Bazen okula sadece yoklama için gitmemi ve büyükannem ve büyükbabam ile ilgilenmem için eve gelmemi istiyorlar. Bazı günler okula hiç gitmiyorum. Sınavları geçemeyeceksem anlamsız geliyor."

Eila

Son birkaç yıl ailem için çok zordu. Çok fazla yağmur yağdı ve yaşadığımız köyün büyük kısmında sel oldu. Kimi zaman yolların kapanmasına neden olan toprak kaymaları yaşanabiliyor. Ne zaman böyle bir durum yaşansa afet durumlarında okul binasının sığınak işlevi de görmesinden dolayı yer değiştirmek zorunda kalıyoruz. Çalışmakta zorlanıyoruz, kitaplarımız ve okul kıyafetlerimiz zarar görüyor. Normalde kurak mevsimde yağmurun oluşturduğu zararı onarabiliyoruz ama bu yıl hava o kadar sıcak ve kuraktı ki su kıtlığı yaşandı, yangınlar oldu ve yabancı hayvanlar yiyecek ve su bulmak için köye indi. Tüm bu yaşananlar çok rahatsız edici. Ailemin çiftliği de bu durumdan çok olumsuz etkilendi. Su baskını olduğunda tek yapabildiğimiz durup suların çekilmesini beklemek. Kuraklık dönemlerinde içmek ve banyo yapmak için yeterli su yok. Tarlaların zarar görmesini engellemek için yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Babam ben küçükken vefat etti. Annem şu sıralar benim veya kendisinin iş bulmak için bir yerlere gitmesinden bahsediyor. Benim gitmemi istemiyor çünkü okula devam etmemi arzu ediyor ancak şu anda buna gücümüz yetmiyor. Annem, küçük erkek kardeşlerimi okula göndermek için tanıdıklardan borç aldı ama bana ayırabileceği bir para yok. Bunun yerine hem çiftlikte hem de annemin küçük çaplı dikiş-nakiş işlerinde anneme yardım ediyorum.

Tahir

Tahir 12 yaşında. Gittiği okul, bir çatışmada zarar görüp silahlı bir grup tarafından işgal edilene kadar okula gidiyordu. Artık o civarda kimse okula gitmiyor. En yakın okul, 45 dakika yürüme mesafesinde. Babası bir hava saldırısında ciddi biçimde yaralanana kadar ailede çalışan tek kişi babasıydı. Babası, sağlığını, güvenliğini ve geleceğini riske atan tehlikeli makinelerin kullanıldığı bir atölyede uzun saatler boyunca çalışırdı. "İki kız kardeşim, iki de erkek kardeşim var. Bize destek olacak kimse olmadığı için okulu bırakıp çalışmaktan başka çarem yoktu. Ben aileme yardımcı olmazsam karnımızı bile doyuramayacağız ve kardeşlerim okula gidemeyecek. Zaten uzun saatler boyunca çalışıyorum, ders çalışmaya vaktim olmuyor. Bana acımasız davranan bir patronla çalışmak yerine bir gün kendi atölyemi açmak, kendi işimi kurmak istiyorum. Daha sonra erkek kardeşim bana katılabilir, zaten okulları iyi değil, öğretmenler hiç okula gelmiyor, sınıflarda pencere ve kapı yok, sınıflar aşırı kalabalık ve okula gidip geldikleri yol güvenli değil. Eğitimin savaştan bu kadar kötü etkilenmesi üzücü, okulu severdim.

16. Oturum: Tartışma: Sağlık. Sağlık ortamlarında çocuk işçiliği senaryoları

Aşağıdaki çocuklar/aileler son 2 hafta içinde bir tür sağlık hizmetine erişim sağlamıştır. Çocuğu/aileyi etkileyen temel sağlık sorunlarının neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu çocuğun çocuk işçiliği riski altında olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl ve neden risk altında?

1. **Danah** bir Covid-19 kliniğine gidiyor. Konuşma esnasında hemşireler ev yaşantısını soruyor: *"Tabii ki hep meşgulüm. Bakmam gereken 5 çocuğum var, buradakiler sadece 2 tanesi: Biri 7 aylık, diğeri 8 yaşında. Yaşlı annem, küçük oğlum ve 11 yaşındaki kızım da evde. Evimizden zorla çıkarıldık, kocam da öldü, bu yüzden hayat bizim için çok zor. Annemin ve çocuklarımla ihtiyacı çok ama çok yoksuluz. Neyse ki artık çocuklar çalışabilecek yaşa geldi. 13 yaşındaki oğlumun işi bebeğin besini için sahip olduğumuz tek gelir kaynağı."*

Olası sorunlar:

- Ailenin tıbbi geçmişi, sağlık ocağına başvurular, kazalar, ailenin üstleneceği sağlık giderleri vb.
- Yaşlı anne ve küçük çocukların sağlık ihtiyaçları.
- Sağlık risklerine, bulaşıcı hastalıklara, covid vb. maruziyet (hanede/toplulukta/işte)
- Çocukların yaptığı işin türü – çalışma saatleri/riskler/tehlike
- Küçük çocuklara yönelik riskler – sağlık riskleri/tehlike ve yaralanma riskleri.
- Temel ihtiyaçları karşılayabilme (çocukların gelirini kullanmadan – yetişkin işçilerin yerine geçmeden).
- Yerinden edilme ve önemli aile değişikliği.
- Tek reisli hane.
- Önemli hizmetlere, çocuk bakımına, eğitime, yeterli gelire erişim

2. **Amara:** Afetten etkilenen topluluklarda yürütülen ergen sağlığı oturumlarına katılan 14 yaşındaki bir kız çocuğu sürekli yorgun görünmekte ve ebeveynlerinin sağlık durumunun kötü olması nedeniyle ev işlerine çok yardım etmesi gerektiğini söylemektedir. Öğrenme güçlüğüne sahip kız kardeşi de dâhil olmak üzere kendisinden küçük kardeşleri bulunmakta. Genellikle kız kardeşine bakması ve ailesine yemek yapması gerektiğini söylemektedir.

Olası sorunlar:

- Kızın ve ailenin tıbbi geçmişi ve sağlık ihtiyaçları (ebeveynler ve öğrenme güçlüğü olan kız kardeş), ailenin sağlık bakım masrafları vb.
- Ailenin bakımında kız çocuğunun rolü.
- Okula devamlılık ve evdeki sorumluluklar/işler
- Uzun saatler boyunca çalışma, gelişimin esası olan sosyalleşme ve eğlenceden yoksun kalma.
- Psikososyal sıkıntı veya ruh sağlığı sorunları,
- Çocuğun görüşleri: Eve yardım etmekten mutlu olabilir ve bunu bırakmak istemeyebilir. Görüşleri ve tutumları önemli.
- Ek destek ve hizmete erişim.

3. **Mateo:** Bir baba oğlunu baş ağrısı, baş dönmesi, burun kanaması ve mide bulantısı şikâyetlerinden dolayı kırsal bölgedeki bir sağlık kliniğine getirmiştir. Oğlunun kimyasallara maruz kaldığını düşünmektedir ama ne olduğundan emin değildir. Yakınlardaki büyük bir çiftlikte kalmakta ve çalışmaktadırlar, baba çiftlikte tarım işçiliği yapmaktadır. Baba bunun daha önce hiç yaşanmadığını ve çocukların normalde çalışmadığını,

ancak son zamanlarda COVID kısıtlamalarından dolayı çalışan insan sayısı az olduğu için çocukların çalışmak zorunda kaldığını söylemektedir.

Olası sorunlar:

- Böcek ilaçlarına maruz kalma olasılığı (işte, oyunda, evdeyken, ör. depolar, yiyecek veya su kapları, böcek ilaçlarıyla temas etmiş kıyafetler; tarlalarda oynamak veya böcek ilaçlı bitkilere dokunmak, böcek ilaçlarını karıştırma, hazırlama, uygulama işlerinde yer alma)
- Çalışma ortamında bulunan diğer tehlikelerin varlığı. Yaralanma ya da diğer sağlık bakım ihtiyaçlarına ilişkin kanıtlar, sağlık tesisleri ziyaretleri vs.
- Çalışma saatleri, böcek ilacına maruz kalma süresi.
- Zehirlenme anında bakım verenin varlığı - kimyasalı tespit edebilmesi.
- Çocukların kimyasalı tanımlayabilmesi ya da hatırlayabilmesi, talimatlara uyabilmesi, güvenlik tedbiri alabilmesi vs.
- Uzun süre böcek ilacına maruz kalmaya ilişkin kanıt: solunum güçlükleri, duygusal veya nörolojik değişiklikler, gelişimsel gecikmeler, organ hasarı vb.
- Yetişkin işçilerin yerini alan çocuklar.
- Yerel meyve çiftliklerinde çocuk işçiliğinin yaygınlığı.
- Okula devamlılık.

4. **Joyce:** 14 yaşlarında bir kız çocuğu ebeveynleri işteyken temizlik sıvısı yutmuş 2 yaşındaki bir erkek çocuğunu getirmiştir. Sağlık çalışanının kız çocuğuyla konuşması sırasında söz konusu "ebeveynlerin" çocuğun velisi ya da akrabası olmadığı anlaşılmıştır. Kendisine kim olduğu sorulduğunda kız çocuğu, ailenin evinde çalıştığını ve devamlı olarak başının büyük belaya gireceğini, "onların" kendisine çok kızacağını söylemiştir. Kız çocuğunun kollarındaki ve bacaklarındaki yara ve morluklar seçilebilmektedir; çocuk çok korkmuş ve gergin görünmektedir.

Olası sorunlar:

- Aile evi dışında ev işçiliği, aileden ayrı düşme, baskıyla ya da zorla çalıştırılma.
- İşverenler tarafından yaralamalara, fiziksel, duygusal ve cinsel istismara maruz kalma; sağlık kliniği ziyaretleri, CYBH kanıtı, istenmeyen gebelik ve cinsel şiddet ile istismarın başka sonuçları.
- Tehlikeli maddelerle/görevlerde, uzun saatler boyunca, tekrarlı olarak çalışmak, gelişimin gecikmesi
- Hizmetlere erişim - ergenlik çağı, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, eğitim, hukuk vs.
- Psikososyal sıkıntı ve ruh sağlığı sorunları.

5. **Sadad:** Göç akınıyla gelen insanların ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş bir mobil klinikte çalışıyorsunuz. Trafik kazasında bacağından ağır yaralanan 15 yaşlarında bir erkek çocuğu gelir. Üstü kirli, ayakları çıplak ve kıyafetleri yırtık. Çocuk tek başına. Sağlık çalışanı çocuğun

yaralarıyla ilgilenirken onunla konuşuyor. Çocuk kendisine bakacak bir ailesinin olmadığını ama bunun sorun olmadığını çünkü kendisiyle ilgilenebilecek başka insanların olduğunu ve yarasını iyileştirecek gereçleri verdikleri takdirde bir sıkıntı çekmeyeceğini söylüyor. Bir an önce gitmek istiyor ve devamlı olarak işe dönmesi gerektiğini söylüyor ama yarası ciddi ve bakım gerektiriyor. Konuşmaya pek istekli olmasa da otobüslerde çalıştığını söylüyor, iyileşmiş eski yaraları görülebiliyor.

Olası sorunlar:

- Öz bakım, yara bakımı, yaralanmanın rehabilitasyon kapasitesi ya da desteği - uzun vadeli bozukluklar için fizik tedavi vs.
- Fiziksel ya da cinsel istismar, baskı, zorla çalıştırılma.
- Riskli davranışlar, besin yetersizliği, bulaşıcı hastalıklar vs.
- Psikososyal sıkıntı ve ruh sağlığı sorunları.
- Aileden ayrı düşme.
- Yaşam koşulları, sokakta yaşayan veya çalışan çocuklar, grup halinde ve işverenlerle birlikte yaşama.